

ŚLĄSKI OGRÓD BOTANICZNY
- ZWIĄZEK STOWARZYSZEŃ

SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI
STATUTOWEJ W ROKU
2023



Mikołów, 2024

Spis treści

INFORMACJE OGÓLNE	4
JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ZWIĄZKU STOWARZYSZEŃ POD NAZWĄ "ŚLĄSKI OGRÓD BOTANICZNY"	5
SKŁAD ZARZĄDU ŚLĄSKIEGO OGRODU BOTANICZNEGO – ZWIĄZKU STOWARZYSZEŃ	5
POSIEDZENIA ZARZĄDU W ROKU SPRAWOZDAWCZYM	5
SKŁAD KOMISJI REWIZYJNEJ ŚLĄSKIEGO OGRODU BOTANICZNEGO – ZWIĄZKU STOWARZYSZEŃ	5
WALNE ZGROMADZENIA CZŁONKÓW ZWOŁANE W ROKU SPRAWOZDAWCZYM.....	6
DYREKCJA OGRODU BOTANICZNEGO	6
RADA NAUKOWA.....	6
PRACOWNICY ŚLĄSKIEGO OGRODU BOTANICZNEGO - ZWIĄZKU STOWARZYSZEŃ	7
STAŻYŚCI I PRAKTYKANCY.....	7
WOLONTARIAT	8
KURSY I SZKOLENIA PRACOWNIKÓW ŚLĄSKIEGO OGRODU BOTANICZNEGO	8
KURSY I SZKOLENIA ORGANIZOWANE PRZEZ ŚOB-ZS	8
KONTROLE NA TERENIE ŚOB W ROKU SPRAWOZDAWCZYM.....	8
UTRZYMANIE INFRASTRUKTURY ZARZĄDZANEJ PRZEZ ŚLĄSKI OGRÓD BOTANICZNY – ZWIĄZEK STOWARZYSZEŃ	9
1. Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej ŚOB.....	9
2. Budynek techniczno-socjalny przy ul. Zamkowej 2	9
3. Budynek techniczno-socjalny przy ul. Grudniowej 2.....	9
4. Utrzymanie infrastruktury towarzyszącej kolekcji roślin ozdobnych	10
5. Regionalna Stacja Edukacji Ekologicznej w Radzionkowie i infrastruktura towarzysząca kolekcjom terenowym.....	10
KORZYSTANIE Z UPRAWNIENI I DZIAŁALNOŚĆ ZLECONA PRZEZ ORGANY ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ	10
OGRÓD JAKO JEDNOSTKA NAUKOWA	10
WSPÓŁPRACA	12
CZŁONKOSTWO W ORGANIZACJACH MIĘDZYNARODOWYCH.....	13

DZIAŁANIA PODJĘTE W ZWIĄZKU Z SYTUACJĄ EPIDEMICZNĄ W POLSCE	14
OTWARCIE OGRODU I SZACOWANA LICZBA ODWIEDZAJĄCYCH.....	14
BIURO PROMOCJI I INFORMACJI	14
TELEWIZJA, RADIO, MAGAZYNY I GAZETY	14
SERWISY INTERNETOWE	15
WYWIADY, ARTYKUŁY, PROGRAMY TELEWIZYJNE	15
MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE	16
STRONA WWW	17
ORGANIZACJE I INSTYTUCJE WSPIERAJĄCE PROMOCJĘ WYDARZEŃ W OGRODZIE	18
BIURO DS. PROJEKTÓW I WNIOSKÓW	18
POZYSKIWANIE FUNDUSZY ZEWNĘTRZNYCH.....	18
PROJEKTY REALIZOWANE W POWOŁANYCH ZESPOŁACH.....	21
1. Mikołów dla klimatu - wdrażanie inwestycji z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury w mieście	21
2. Śląskie. Przywracamy błękit	23
DZIAŁ EDUKACJI	23
PRACOWNIA EDUKACJI PRZYRODNICZEJ I EKOLOGICZNEJ	23
1. Realizacja warsztatów	24
2. Podróże po Sośniej Górze.....	24
3. Programy edukacyjne	24
4. Półkolonie	25
5. Pozostałe działania	25
6. Udział w konferencjach, szkoleniach i webinarach	26
7. Wizyty studyjne	27
8. Wydawnictwa edukacyjne.....	27
9. Nagrody	27
PRACOWNIA ŚLĄSKIEGO KALENDARZA EKOLOGICZNEGO	28
1. Śląski Kalendarz Ekologiczny	28
2. Akcje edukacyjno–ekologiczne.....	29

3. Udział pracowników ŚKE w konferencjach, szkoleniach, wydarzeniach zewnętrznych.....	29
4. Partnerzy i instytucje współpracujące z ŚKE	30
5. Wystawy	30
6. Nagrody	31
DZIAŁ NAUKI	31
PRACOWNIA STUDIÓW NAD SYSTEMAMI ADAPTACYJNYMI	31
PRACOWNIA KOLEKCJI NAUKOWYCH, ZACHOWAWCZYCH ORAZ OZDOBNYCH	32
1. Pracownicy	32
2. Realizowane zadania	32
3. Zadania związane z pielęgnacją kolekcji Śląskiego Ogrodu Botanicznego	34
4. Udział w seminariach, konferencjach i targach.....	36
5. Organizowane szkolenia	36
6. Współpraca.....	36
7. Wydawnictwa	37
ZAKŁAD BIORÓŻNORODNOŚCI	37
ŚLĄSKI BANK NASION	37
1. Główne zadania	37
PRACOWNIA KOLEKCJI SIEDLISKOWYCH	40
REGIONALNA STACJA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ W ŚLĄSKIM OGRODZIE BOTANICZNYM W RADZIONKOWIE.....	41
1. Edukacja.....	41
2. Realizowane/współrealizowane projekty	43
3. Zlecenia zewnętrzne	43
4. Stażyści i praktykanci	43
5. Konferencje naukowe, publikacje	43
6. Rozbudowa i pielęgnacja kolekcji roślinnych w Ogrodzie botanicznym	44

INFORMACJE OGÓLNE

Śląski Ogród Botaniczny z siedzibą w Mikołowie przy ul. Sosnowej 5, 43-190 Mikołów, zarejestrowany w Sądzie Rejonowym Katowice-Wschód, Wydział VIII Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000163011, istnieje od 2003 roku jako związek stowarzyszeń. W jego skład wchodzi: Województwo Śląskie, Polska

Akademia Nauk, Uniwersytet Śląski, Powiat Mikołowski, Gmina Mikołów, Gmina Radzionków, Gmina Racibórz, Gmina Jaworzno, Gmina Lyski, Towarzystwo Przyjaciół Śląskiego Ogrodu Botanicznego, Towarzystwo Miłośników Ziemi Raciborskiej, Stowarzyszenie Wspólnota, Stowarzyszenie Golf Park Mikołów. Związek ten ma formułę otwartą dla innych samorządów, stowarzyszeń i instytucji naukowych. W 2006 roku instytucja otrzymała zezwolenie Ministra Środowiska na prowadzenie Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Mikołowie, a w roku 2010 zezwolenie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na prowadzenie Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Radzionkowie. Od 15 marca 2010 roku organizacja posiada również status organizacji pożytku publicznego (OPP).

JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ZWIĄZKU STOWARZYSZEŃ POD NAZWĄ "ŚLĄSKI OGRÓD BOTANICZNY"

Śląski Ogród Botaniczny – Związek Stowarzyszeń tworzy dwie jednostki organizacyjne:

- Śląski Ogród Botaniczny w Mikołowie
- Śląski Ogród Botaniczny w Radzionkowie

SKŁAD ZARZĄDU ŚLĄSKIEGO OGRODU BOTANICZNEGO – ZWIĄZKU STOWARZYSZEŃ

- dr Gabriel Tobor – prezes zarządu
- dr Stanisław Piechula – I wiceprezes zarządu
- dr hab. Damian Absalon, prof. UŚ – II wiceprezes zarządu
- mgr inż. Eugeniusz Wycisło – członek zarządu
- mgr Remigiusz Kuś – członek zarządu
[kadencja 2023-2026]

Funkcja członka zarządu nie wiąże się z pobieraniem wynagrodzenia, jest pełniona społecznie.

POSIEDZENIA ZARZĄDU W ROKU SPRAWOZDAWCZYM

- ROK 2023 [liczba spotkań: 4, łączna liczba podjętych uchwał: (6)]
- 23.01.2023 r. nr 102 (2)
 - 17.02.2023 r. nr 103 (1)
 - 19.05.2023 r. nr 104 (2)
 - 15.09.2023 r. nr 105 (1)

SKŁAD KOMISJI REWIZYJNEJ ŚLĄSKIEGO OGRODU BOTANICZNEGO – ZWIĄZKU STOWARZYSZEŃ

- Grażyna Nazar – przewodnicząca Komisji Rewizyjnej
- Karina Tytko – sekretarz Komisji Rewizyjnej
- Grzegorz Gryt – członek Komisji Rewizyjnej

[kadencja 2023-2026]

WALNE ZGROMADZENIA CZŁONKÓW ZWOŁANE W ROKU SPRAWOZDAWCZYM

[Skład Prezydium WZC: Michał Rupik – przewodniczący, Ewa Owczarek-Nowak – zastępca przewodniczącego, Damian Matynia – sekretarz].

- XXXVIII Walne Zgromadzenie ZS ŚOB – 22.02.2023 r.– podjęto 1 uchwałę
- XXXIX Walne Zgromadzenie ZS ŚOB – 20.06.2023 r.– podjęto 11 uchwał
- XL Walne Zgromadzenie ZS ŚOB – 22.09.2023 r.– podjęto 1 uchwałę

DYREKCJA OGRODU BOTANICZNEGO

Dyrektor

dr Paweł Kojs

Zastępca dyrektora ds. naukowo-dydaktycznych

dr Leszek Trząski

Zastępca dyrektora ds. administracyjno-technicznych

Patryk Bubła

Zastępca dyrektora ds. Ogrodu Botanicznego w Radzionkowie

dr Magdalena Maślak

RADA NAUKOWA

Przewodniczący:

- prof. dr hab. Arkadiusz Nowak

Z-ca Przewodniczącego:

- dr hab. Justyna Wiland-Szymańska, prof. UAM

Z-ca Przewodniczącego:

- dr hab. inż. Małgorzata Jastrzębska, prof. PŚ

Sekretarz:

- mgr Damian Matynia

Pozostali członkowie:

- dr hab. Damian Absalon, prof. UŚ

- dr Agnieszka Babczyńska, prof. UŚ

- mgr Agnieszka Chećko

- prof. dr hab. Andrzej Czyłok

- dr hab. Joanna Jura-Morawiec, prof. PAN

- dr Paweł Kojs

- dr inż. Czesław Koziół

- dr Dorota Mańkowska

- dr Magdalena Maślak

- dr inż. Marian Pigan

- dr hab. Marta Pogrzeba, prof. IETU

- mgr inż. Hanna Pompa-Obońska

- prof. dr hab. Jerzy Puchalski

- dr Agata Smieja
- prof. dr hab. Andrzej Szlęć
- dr Grażyna Szymczak
- prof. dr hab. Barbara Tokarska-Guzik
- dr Leszek Trząski
- prof. dr hab. Wiesław Włoch
- dr Agnieszka Zawisza-Raszka

[kadencja 2023-2026]

PRACOWNICY ŚLĄSKIEGO OGRODU BOTANICZNEGO - ZWIĄZKU STOWARZYSZEŃ

STAN ZATRUDNIENIA W ROKU 2023 - STAN NA 31.12.2023

Liczba zatrudnionych osób w oparciu o umowę o pracę	38
Liczba etatów	34,50
Liczba zatrudnionych w oparciu o umowy cywilno - prawne	51

STAŻYŚCI I PRAKTYKANCY

Mikołów:

Staże

- program stażowy w ramach projektu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach pt. „Jeden Uniwersytet – Wiele Możliwości. Program zintegrowany” – 3 osoby

Praktyki zawodowe

- Zespół Edukacji Wspomagającej w Świętochłowicach – praktyczna nauka zawodu w zawodzie ogrodnik, 1 uczennica
- Zespół Szkół nr 2 Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Mikołowie - praktyczna nauka zawodu, 6 uczniów
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Ornontowicach – praktyczna nauka zawodu w zawodzie ogrodnik, 1 uczeń
- Zespół Szkół w Czerwionce-Leszczynie – praktyczna nauka zawodu w zawodzie ogrodnik, 1 uczeń
- Studentka Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – praktyka zawodowa - 3 studentów

Radzionków:

Praktyki zawodowe

- Uczniowie Technikum nr 4 w Bytomiu - Technik fotografii i multimedków - 6 osób

WOLONTARIAT

W 2023 r. zawarto w Ogrodzie 26 porozumień o współpracę w ramach wolontariatu. 9 osób po raz pierwszy nawiązało współpracę z Ogrodem, a 17 osób kontynuowało współpracę rozpoczętą w latach uprzednich. Zdecydowana większość wolontariuszy wspierała działania Pracowni Śląskiego Kalendarza Ekologicznego w ramach projektu: Kampanii na rzecz różnorodności biologicznej "Bioróżnorodność - Fundament Natury", którego realizacja została dofinansowana ze środków WFOSiGW w Katowicach. Działalność wolontariuszy w tym zakresie dotyczyła głównie zadań związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem warsztatów dla dzieci i młodzieży w ramach świąt i seminariów. Ponadto wolontariusze wspierali Pracownię Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej w zakresie organizowanych warsztatów, gier terenowych i półkolonii. Kilkoro wolontariuszy zaangażowało się w działania związane z pielęgnacją roślin w Ogrodzie, prace terenowe oraz przygotowanie dokumentacji zdjęciowej kolekcji roślin Ogródu.

W okresie od stycznia do grudnia 2023 r. wolontariusze przepracowali na rzecz Ogródu łącznie 1208 godziny.

KURSY I SZKOLENIA PRACOWNIKÓW ŚLĄSKIEGO OGRODU BOTANICZNEGO

- Wizyta studyjna w Arboretum Wojśławice w Niemczy – Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wrocławskiego (24 maja 2023 r., Marta Tudruj, Izabela Gwóźdź, Wojtek Pikula, Patryk Bubła, Weronika Ratajska, Barbara Ziemer, Miłosz Morawski, Damian Matyja, Kinga Brzeszcz, Sylwia Prusko, Kasia Galej-Ciwiś, Marta Duda, Aleksandra Rzeszutek).

KURSY I SZKOLENIA ORGANIZOWANE PRZEZ ŚOB-ZS

- Szkolenie z zakresu szczepienia drzew owocowych (Radzionków, wraz z Pracownią Kolekcji Naukowych, Zachowawczych i Ozdobnych) - kwiecień 2022;
- Szkolenie pt. "Zaprojektuj z nami swój wymarzony ogród" - praktyczne aspekty wdrażania rozwiązań opartych na naturze oraz doboru gatunków zgodnie z siedliskiem - marzec 2023 (Mikołów, w ramach projektu "Mikołów dla Klimatu");
- 20.V.2023 oraz 18.XI. 2023 Kurs Analizy Pyłkowej organizowany przez SPIN UŚ (współorganizacja).

KONTROLE NA TERENIE ŚOB W ROKU SPRAWOZDAWCZYM

- 24.07.2023 – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, Oddział w Lublińcu

- 25.09.2023 – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach – kontrola ogrodu botanicznego
- bieżące kontrole w budynku RSEE - przegląd instalacji przeciwpożarowej (oświetlenie ewakuacyjne, wyłącznik główny), gaśnic, przewodów kominowych spalinowych i wentylacyjnych, klimatyzacji, budowlany, system detekcji gazu Gazex

UTRZYMANIE INFRASTRUKTURY ZARZĄDZANEJ PRZEZ ŚLĄSKI OGRÓD BOTANICZNY – ZWIĄZEK STOWARZYSZEŃ

1. Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej ŚOB

Budynek Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej. W 2023 roku przeprowadzono przegląd roczny i pięcioletni związany z funkcjonowaniem i stanem budynku Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej. Stan budynku określa się jako dobry. Liczne niewielkie spękania i rysy pojawiające się głównie w nowej części budynku – do usunięcia podczas prac związanych z malowaniem pomieszczeń.

Budynek byłej wartowni – stan dobry. Budynek gastronomiczny przy placu zabaw. Po wykonanych naprawach stan budynku określa się jako dobry, mimo iż nadal pojawiają się przecieki i pęknięcia pokrycia dachowego, które są na bieżąco usuwane, a ich pojawianie się związane jest z użyciem słabej jakości pokrycia dachowego.

Plac zabaw przy CEPiE – stan dobry wykonano niezbędne remonty i wymiany elementów drewnianych. Stan ścieżek oraz małej architektury jest dobry. Ławki są na bieżąco konserwowane. Kostka brukowa na terenie parkingów wykazuje zużycie i w najbliższym czasie będzie wymagała naprawy.

2. Budynek techniczno-socjalny przy ul. Zamkowej 2

Stan budynku z punktu widzenia budowlanego jest niezadowolający – wymaga generalnego remontu od fundamentów po dach. W październiku podjęto decyzję o wygaszeniu działalności tego budynku ze względów ekonomicznych jego ogrzewanie i utrzymanie jest nieuzasadnione ekonomicznie. W roku 2023 pozyskano w uzyczeniu od Zakładu Gospodarki Lokalowej budynek przy ul. Grudniowej 2.

3. Budynek techniczno-socjalny przy ul. Grudniowej 2

Stan budynku z punktu widzenia budowlanego jest dobry - wymaga drobnych prac remontowych wewnątrz budynku (malowanie, wymiana gumolitu/paneli w poszczególnych pomieszczeniach, dostosowanie pomieszczeń do użytkowania technicznego) i z zewnątrz budynku (naprawa elewacji).

4. Utrzymanie infrastruktury towarzyszącej kolekcji roślin ozdobnych

Na terenie Kolekcji Roślin Ozdobnych znajdują się elementy infrastruktury towarzyszącej w postaci m.in. małej architektury. Stan takich elementów jak: altany, ławki – wymagają drobnych napraw oraz ponownego zakonserwowania. Pomosty drewniane wymagają generalnego remontu - obecnie ze względów bezpieczeństwa są zamknięte dla zwiedzających. Utrzymanie infrastruktury kolekcji roślin ozdobnych to także utrzymanie układu komunikacyjnego, który wymaga dużych nakładów finansowych do poprawy całej nawierzchni.

5. Regionalna Stacja Edukacji Ekologicznej w Radzionkowie i infrastruktura towarzysząca kolekcjom terenowym

Na bieżąco prowadzone są prace konserwatorskie związane z użytkowaniem budynku. Budynek co roku przechodzi przegląd wentylacji, klimatyzacji oraz budowlany. Na bieżąco są prowadzone prace konserwatorskie związane z małą infrastrukturą Ogrodu – naprawa ławek, schodów, poręczy i zabezpieczanie drewnianych rzeźb. Kontynuowano rozpoczętą w 2021 roku budowę kolekcji roślin naskalnych (droga dojazdowa do kamieniołomu). Wykonano studnię w ramach projektu realizowanego przez Instytut Fizjologii Roślin.

KORZYSTANIE Z UPRAWNIEN I DZIAŁALNOŚĆ ZLECONA PRZEZ ORGANY ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

W roku sprawozdawczym organizacja skorzystała ze zwolnienia z opłaty sądowej w odniesieniu do aktualizacji KRS, natomiast nie skorzystała ze zwolnień z opłat skarbowych i innych zwolnień w odniesieniu do prowadzonej przez nią działalności pożytku publicznego. Nie korzystano również z uprawnień do nabycia na szczególnych warunkach prawa użytkowania nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z art. 24 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2020 poz. 1057). Nie korzystano także z prawa do nieodpłatnego informowania przez jednostki publicznej radiofonii i telewizji o prowadzonej działalności nieodpłatnej pożytku publicznego, zgodnie z art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz.U. 2020 poz. 805). W okresie sprawozdawczym organizacja realizowała zadania zlecone przez organy jednostek samorządu terytorialnego czy organy administracji rządowej lub państwowe fundusze celowe.

OGRÓD JAKO JEDNOSTKA NAUKOWA

Decyzją z dnia 7 lutego 2006 r. Minister Środowiska zezwolił związkowi stowarzyszeń Śląski Ogród Botaniczny na prowadzenie ogrodu botanicznego w Mikołowie zgodnie z zapisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, nakładającymi m.in. obowiązek prowadzenia działalności naukowej i upowszechniania wiedzy. Natomiast decyzją z dnia 14 października 2010 Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska zezwolił

na prowadzenie ogrodu botanicznego w Radzionkowie. W dniu 29 marca 2017 roku, w związku z rozszerzeniem działalności, Śląski Ogród Botaniczny uzyskał zmianę decyzji Ministra Środowiska poprzez zmianę jej sentencji w zakresie dotyczącym powierzchni oraz numeracji działek, na których znajduje się Ogród. Podobną zmianę w odniesieniu do ogrodu botanicznego w Radzionkowie otrzymano decyzją Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 23.01.2018 r.

Decyzją z dnia 22 stycznia 2013 r. Minister Środowiska wpisał Związek Stowarzyszeń - Śląski Ogród Botaniczny pod nr PL 005 do rejestru instytucji naukowych uprawnionych do przewożenia w celach naukowych przez granicę Unii Europejskiej, bez stosownych zezwoleń, żywego materiału roślinnego, okazów zielnikowych, zasuszonych albo w inny sposób utrwalonych okazów gatunków podlegających ograniczeniom na podstawie przepisów UE dotyczących Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (Konwencja Waszyngtońska, CITES), w celu nieodpłatnej wymiany, użyczenia lub darowizny do badań naukowych.

Śląski Ogród Botaniczny prowadzi badania naukowe we współpracy m.in. z usytuowanym przy Ogrodzie zamiejscowym Laboratorium Anatomii Roślin powołanym przez Polską Akademię Nauk Ogród Botaniczny – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie. Wiodącym tematem badawczym Laboratorium jest wzrost promieniowy, w tym aktywność i mechanizmy funkcjonowania kambium, i procesy rozwojowe drzew. Rezultaty prac zespołu publikowane są w renomowanych międzynarodowych czasopismach. Od 15 listopada 2016 roku Śląski Ogród Botaniczny znajduje się również w rejestrze systemu POL-on, jako jednostka naukowa w rozumieniu zapisów art. 2 pkt 9 lit. f) Ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. 2010 nr 96 poz. 615). Po ponownej ewaluacji w roku 2021 pozostawiono Śląski Ogród Botaniczny - Związek Stowarzyszeń w wykazie instytucji tworzących system szkolnictwa wyższego i nauki, prowadzonym w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on, potwierdzając tym samym, że jednostka spełnia dalej przesłanki, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 20 lipca 2021 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 418, z późn. zm.), tj. prowadzi działalność naukową w sposób samodzielny i ciągły oraz zalicza się do instytucji tworzących system szkolnictwa wyższego i nauki. Nadzór merytoryczny nad działalnością naukowo-badawczą ŚOB sprawuje Rada Naukowa.

Wykaz publikacji wydanych drukiem:

Publikacje w czasopismach z listy MNiSW

- **KOJS P., MIODEK A., MIODEK A.P., WŁOCH W.** 2023. Vascular cambium – between the hammer and the anvil: a tensile stress hypothesis on the mechanism of radial growth of broadleaved trees. *Forests* 14(4): 823. Doi: 10.3390/f14040823 (MEiN=100 pkt., IF= 2.9)

- ZYCH M., KAĆKI Z., **KOJS P., MATYNIA D.**, NOWAK A., SZYMCZAK G., WĘGRZYN M., WILAND-SZYMAŃSKA J. (2023). Ogrody botaniczne we współczesnym świecie. Kosmos, t. 72 nr 2 (339), s. 117-132. https://doi.org/10.36921/kos.2023_2934 (MEiN 20)
- NOWAK, A., KAĆKI Z., **KOJS P.**, SZYMCZAK G., WĘGRZYN M., WILAND-SZYMAŃSKA J., ZYCH M. (2023). Uprawa nauki w ogrodzie — polskie ogrody botaniczne jako multidyscyplinarne klomby doskonałości badawczej w XXI wieku. Kosmos, t. 72 nr 2 (339), s. 133-148. https://doi.org/10.36921/kos.2023_2935 (MEiN 20)
- **BRZESZCZ K., JĘDRASZEK-PRUSKO S.**, (2023). Śląski Kalendarz Ekologiczny jako przykład kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa przez ogrody botaniczne. Kosmos, t. 72 nr 2 (339), s. 241-254. https://doi.org/10.36921/kos.2023_2941 (MEiN 20)

Przy Śląskim Ogrodzie Botanicznym w Mikołowie znajduje się również siedziba Rady Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce – stowarzyszenia zrzeszającego przedstawicieli polskich ogrodów botanicznych i tworzącego tzw. krajową sieć ogrodów. Jest to organizacja pozarządowa, która inicjuje i podejmuje wspólne badania naukowe, monitoruje uprawę *ex situ* gatunków rzadkich i zagrożonych w skali kraju, tworzy regionalne banki nasion, planuje wspólną strategię rozwoju; przygotowuje programy dydaktyczne i edukacyjne. Podejmuje również działania interwencyjne dla obrony interesów ogrodów botanicznych oraz ochrony zasobów przyrodniczych.

WSPÓŁPRACA

- w ramach członkostwa Gminy Miasta Jaworzna w związku stowarzyszeń i przekazywanej przez Jaworzno składki ŚOB wykonuje prace polegające na utrzymaniu kolekcji roślinnych na terenie parku gminnego Gródek. W ramach prac zatrudniona jest jedna osoba (1/2 etatu) jako koordynator jednostek współpracujących. W ramach umowy dzierżawy terenu Parku Gminnego Gródek zostanie utworzony Ogród Botaniczny pn. "Arboretum Gródek w Jaworznie";
- kontynuowano współpracę z Polską Akademią Nauk i uczelniami wyższymi oraz innymi ogrodami botanicznymi w ramach prowadzenia badań naukowych;
- nadal utrzymujemy trzy spółdzielnie socjalne dwie terenowe i jedną prowadząca restaurację i kawiarnię na terenie Ogrodu Żółtego;
- w ramach rozwoju Śląskich Kolekcji Siedliskowych kontynuowano współpracę z Golf Park Mikołów;
- kontynuowano współpracę z Uniwersytetem Śląskim w ramach organizowania staży i praktyk zawodowych dla studentów Wydziału Nauk Przyrodniczych - Instytutu Biologii, Biotechnologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego;

- kontynuowano współpracę z Uniwersytetem Opolskim zgodnie z podpisanym w dniu 20 października 2015 r. porozumieniem dot. wsparcia w realizacji procesu utworzenia Międzynarodowego Centrum Badawczo-Rozwojowego Uniwersytetu Opolskiego na rzecz rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego na terenie dawnej Królewskiej Akademii Rolniczej w Prószkowie, w szczególności poprzez:
 - realizację projektów naukowo-badawczych dotyczących m.in. rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego, a także ochrony różnorodności biologicznej obszarów wiejskich;
 - realizację projektów rozwojowych i wdrożeniowych;
 - projektów edukacyjnych i dydaktycznych;
 - organizowanie wspólnych wystaw, plenerów, warsztatów, seminariów i konferencji;
 - wymianę kadr, konsultacji naukowych oraz wspólnych publikacji naukowych;
- realizowano porozumienie o partnerstwie na rzecz projektu „Mikołów dla Klimatu – wdrażanie inwestycji z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury w mieście” realizowanym w ramach programu „Środowisko, energia i zmiany klimatu”;
- kontynuowano współpracę z Radzionkowskim Szczepem Drużyn Harcerskich i Gromad Zuchowych;
- nawiązano współpracę z Centrum Popularyzacji Nauki Politechniki Śląskiej
- nawiązano współpracę z Polskim Towarzystwem Mykologicznym w ramach projektu MYKOTEKA.

CZŁONKOSTWO W ORGANIZACJACH MIĘDZYNARODOWYCH

Śląski Ogród Botaniczny jest członkiem Botanic Gardens Conservation International (BGCI) – organizacji członkowskiej reprezentującej ogrody botaniczne w ponad 100 krajach na całym świecie, których wspólna praca tworzy największą na świecie sieć ochrony roślin. Ponadto od 2020 r. przedstawicielami krajowymi dla Polski w Europejskim Konsorcjum Ogródów Botanicznych, czyli konsorcjum tworzonym przez przedstawicieli krajowych sieci ogrodów botanicznych są: dr hab. Justyna Wiland-Szymańska prof. UAM (dyrektor Ogródu Botanicznego UAM w Poznaniu) oraz dr Paweł Kojs (dyrektor Śląskiego Ogródu Botanicznego. Od 2021 r. Śląski Ogród Botaniczny jest również członkiem Climate Change Alliance of Botanic Gardens – to Sojusz, którego inicjatorami jest Botanic Gardens Conservation International, International Association of Botanic Gardens, Botanic Gardens Australia, and New Zealand. Celem sojuszu jest promocja badań i działań na rzecz ochrony klimatu. W najbliższych latach 20-50% krajobrazów roślinnych i przestrzeni miejskich dozna najwyższych temperatur w historii pomiarów. Wymagać to będzie ogromnych wysiłków na rzecz zabezpieczenia i zwiększenia kolekcji zagrożonych i użytkowych roślin *ex situ*.

DZIAŁANIA PODJĘTE W ZWIĄZKU Z SYTUACJĄ EPIDEMICZNĄ W POLSCE

5 maja 2023 r. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) ogłosiła koniec pandemii COVID-19. Od 1 lipca 2023 r. na terenie Polski został zniesiony stan zagrożenia epidemicznego spowodowany zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, który wprowadzono w Polsce 16 maja 2022 r. (wcześniej - od 20 marca 2020 r. - obowiązywał stan epidemii), co znacznie wpłynęło na podejmowane działania i funkcjonowanie ogrodów botanicznych.

OTWARCIE OGRODU I SZACOWANA LICZBA ODWIEDZAJĄCYCH

Śląski Ogród Botaniczny w MIKOŁOWIE	
Otwarty całorocznie (w sezonie letnim Ogród Żółty i Czerwony w dni powszednie 7.00-22.00, w weekendy w godz. 9.00-22.00)	Liczba osób, które brały czynny udział w działaniach oferowanych przez ŚOB w Mikołowie w roku sprawozdawczym to 35 000
(w sezonie zimowym Ogród Żółty i Czerwony w dni powszednie od godz. 7.00 - 18.00, w weekendy w godz. 9.00 - 18.00)	Liczba osób, które odwiedziły ogród w Mikołowie w roku sprawozdawczym szacowana jest na 160 000
Śląski Ogród Botaniczny w RADZIONKOWIE	
Otwarty całorocznie (od świtu do zmierzchu)	Liczba osób, które brały czynny udział w działaniach oferowanych przez ŚOB w Radzionkowie w roku sprawozdawczym to 11 000
	Liczba osób, które odwiedziły ogród w Radzionkowie w roku sprawozdawczym szacowana jest na 120 000

BIURO PROMOCJI I INFORMACJI

rzecznik prasowy: Małgorzata Szymańczyk

TELEWIZJA, RADIO, MAGAZYNY I GAZETY

Informacje nt. działalności Śląskiego Ogrodu Botanicznego w 2023 roku pojawiały się w TVT Rybnik, TVS, TVP3 Katowice, a także: Telewizji Zabrze, Telewizji Sfera, Tarnovizji.

Informacje pojawiały się m.in. w takich rozgłośniach radiowych, jak: Radio eM, CCM, Radio Express, Radio Silesia, Radio Fest, Eska, Radio Katowice, Radio Piekary.

Informacja pojawiały się m.in. w takich czasopismach i gazetach, jak: Gazeta Mikołowska, Nasza Gazeta, Gazeta Wyborcza, Dziennik Zachodni, Nowiny Zabrzeńskie, Aktualności Powiatu Mikołowskiego, Kurier Radzionkowski, Głos Radzionkowa, Tygodnik Echo.

SERWISY INTERNETOWE

Informacje nt. działalności Śląskiego Ogrodu Botanicznego pojawiały się m.in. w takich serwisach, jak: www.gazetamikolowska.eu, www.mikolowski.pl, www.mojmikolow.pl, www.manawpodrozy.pl, www.slaskie.travel, www.slazag.pl, www.dziecilubiaslaskie.pl, www.polskieradio24.pl, www.silesiadzieci.pl,

WYWIADY, ARTYKUŁY, PROGRAMY TELEWIZYJNE

STYCZEŃ

Zimowe Ptakoliczenie 2023. Śląski Ogród Botaniczny w Radzionkowie zaprasza. <https://www.tarnowskiegory.info/zimowe-ptakoliczenie-2023-slaski-ogrod-botaniczny-w-radzionkowie-zaprasza>. (25.01.2023).

LUTY

Stare odmiany drzew owocowych poszukiwane. <https://gwarek.com.pl/pl/19 wiadomosci-z-regionu/39969 stare-odmiany-drzew-poszukiwane-akcja-slaskiego-ogrodu-botanicznego.html> (02.02.2023)

Wilki - 19.02.2023 - Audycje radiowe - Eko-Ranek (Polskie Radio Katowice)

MARZEC

Wojciech Pikuła, Sandra Kempa - wypowiedź dla "Radia Katowice" nt. akcji ratowania starych odmian drzew owocowych (07.03.);

Wiosna u ptaków - 26 III 2023 - Audycje radiowe - Eko-Ranek (Polskie Radio Katowice)

KWIECIEŃ

Ewelina Roszkowska - wypowiedź dla TVS nt. zielonych przystanków autobusowych (21.04.);

Wiosna - 02 IV 2023 - Audycje radiowe - Eko-Ranek (Polskie Radio Katowice)

MAJ

Sylwia Prusko – Radio Katowice, Sławomir Herman – wywiad dotyczący działalności ŚKE i Dnia Zagrożonych Gatunków (18.05.);

Paweł Kojs, Leszek Trząski, Sylwia Prusko, Agnieszka Szyszka, Katarzyna Galej, Damian Matynia – Program 1 Polskiego Radia, Sława Bieńczycka, Audycja "Jedyne takie miejsce", – wywiady związane z działalnością rekreacyjną, kulturalną i naukową Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Mikołowie (20.05.);

Ślimaki - 07.05.2023 - Audycje radiowe - Eko-Ranek (Polskie Radio Katowice)

CZERWIEC

Sylwia Prusko – Radio EM, Robert Passia – wywiad dotyczący "Dnia Chwastów" (29.06.);
dr Paweł Kojs - wywiad dla TVS (30.09.)

Śląski Ogród Botaniczny w Radzionkowie, czyli miejsce w sam raz na spacer. [https://dziennikzachodni.pl/slaski-ogrod-botaniczny-w-radzionkowie-czyli-miejsce-w-sam-raz-na-spacer-zobaczcie-zdjecia/ar/c7-](https://dziennikzachodni.pl/slaski-ogrod-botaniczny-w-radzionkowie-czyli-miejsce-w-sam-raz-na-spacer-zobaczcie-zdjecia/ar/c7-17647753?fbclid=IwAR2NnoatbxJpREPeW8KHZ6C3flrF-4ad1F7JcTlrENksUOY_KGQleCUz_k)

17647753?fbclid=IwAR2NnoatbxJpREPeW8KHZ6C3flrF-4ad1F7JcTlrENksUOY_KGQleCUz_k

LIPIEC

dr Paweł Kojs - briefing prasowy (23.07.)

dr Leszek Trząski, Agnieszka Szyszka, Ewelina Roszkowska - udział w nagraniu programu EkoAgent TVP Katowice (28.07.);

Sylwia Prusko – Polskie Radio Katowice, Jadwiga Woźnikowska-Skowrońska – wywiad dotyczący działalność Ogródu, Nocy Perseidów, półkolonii, Dnia Siedlisk Naturalnych (31.07.);

SIERPIEŃ

Śląski Ogród Botaniczny w Radzionkowie późnym latem. 15 sierpnia spotkanie z zielarzem. 14.08.2023. [https://dziennikzachodni.pl/slaski-ogrod-botaniczny-w-radzionkowie-poznym-latem-15-sierpnia-spotkanie-z-zielarzem/ar/c7-17801823?fbclid=IwAR30VRQ_q1mZGLNmYPDyHtChpMF-](https://dziennikzachodni.pl/slaski-ogrod-botaniczny-w-radzionkowie-poznym-latem-15-sierpnia-spotkanie-z-zielarzem/ar/c7-17801823?fbclid=IwAR30VRQ_q1mZGLNmYPDyHtChpMF-PeToesVrqtnR_xNkN0zq_OH3PUDVLoI)

[17801823?fbclid=IwAR30VRQ_q1mZGLNmYPDyHtChpMF-](https://dziennikzachodni.pl/slaski-ogrod-botaniczny-w-radzionkowie-poznym-latem-15-sierpnia-spotkanie-z-zielarzem/ar/c7-17801823?fbclid=IwAR30VRQ_q1mZGLNmYPDyHtChpMF-PeToesVrqtnR_xNkN0zq_OH3PUDVLoI)

[PeToesVrqtnR_xNkN0zq_OH3PUDVLoI](https://dziennikzachodni.pl/slaski-ogrod-botaniczny-w-radzionkowie-poznym-latem-15-sierpnia-spotkanie-z-zielarzem/ar/c7-17801823?fbclid=IwAR30VRQ_q1mZGLNmYPDyHtChpMF-PeToesVrqtnR_xNkN0zq_OH3PUDVLoI)

Spacer z owadami - 27.08.2023 - Audycje radiowe - Eko-Ranek (Polskie Radio Katowice)

WRZESIEŃ

Spacer po ogrodzie - 3 IX 2023 - Audycje radiowe - Eko-Ranek (Polskie Radio Katowice)

PAŹDZIERNIK

Drzewa iglaste - 01 X 2023 - Audycje radiowe - Eko-Ranek (Polskie Radio Katowice)

Grzyby - 07 X 2023 - Audycje radiowe - Eko-Ranek (Polskie Radio Katowice)

Mikrogrzyby - 15 X 2023 - Audycje radiowe - Eko-Ranek (Polskie Radio Katowice)

LISTOPAD

dr Leszek Trząski - TVP Katowice - wywiad nt. stosowania soli w miastach i jej wpływie na drzewa (20.11)

Chemik w kuchni - 05 XI 2023 - Audycje radiowe - Eko-Ranek (Polskie Radio Katowice)

Nietoperze - 12 XI 2023 - Audycje radiowe - Eko-Ranek (Polskie Radio Katowice)

GRUDZIEŃ

Zanieczyszczenie światłem - 17 XII 2023 - Audycje radiowe - Eko-Ranek (Polskie Radio Katowice)

Publikacje dotyczące działalności Śląskiego Ogródu Botanicznego w Radzionkowie:

(Kurier Radzionkowski, cyklicznie co dwa miesiące):

Zimowe ptakoliczenie. Kurier Radzionkowski nr 1(13)

Kurs szczepienia drzew owocowych za nami; Zapraszamy na przyrodniczo-edukacyjne spotkania. Kurier Radzionkowski nr 2(14)

Letnie wycieczki, noc nietoperzy, zaproszenie na spacer. Kurier Radzionkowski nr 3(15)

Zaproszenie na piknik. Kurier Radzionkowski nr 4(16)

Świętowaliśmy Dzień Grzybów, Prawda o smogu. Kurier Radzionkowski nr 5(118)

Rozdaliśmy sadzonki drzew owocowych; Mamy prawo do czystego powietrza; zapraszamy na ptakoliczenie; Poszukiwani edukatorzy przyrody - Kurier Radzionkowski 6(119)

MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE

FACEBOOK

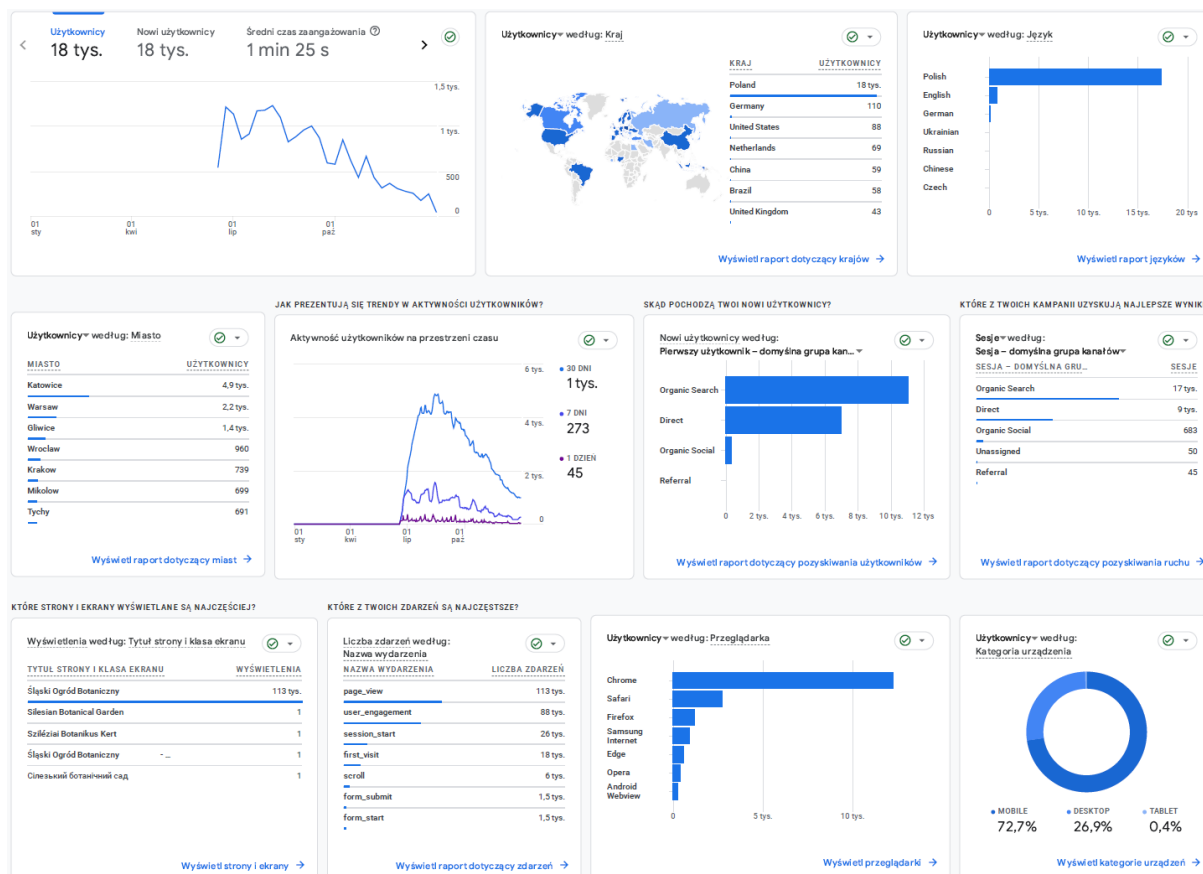
Związek Stowarzyszeń prowadzi dwa konta na portalu Facebook. Na 31 grudnia 2023 roku internautów, którzy „lubią” fanpage Ogrodu w Mikołowie, było ponad 10 tys., co jest porównywalne z rokiem poprzednim. Na Facebooku są tworzone wydarzenia, dzięki którym internauci mogą do nich dołączyć i otrzymywać bieżące informacje o tym, co jest organizowane w Ogrodach. Fanpage Ogrodu w Radzionkowie obserwuje na Facebooku 5 tys. 200 osób, z czego liczba polubień to 4 tys. 700.

Fanpage Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Radzionkowie to obecnie 5,2 tysiąca obserwujących i 4,7 tysięcy polubień.

INSTAGRAM

Liczba internautów „obserwujących” profil (followersów) konta Ogrodu w Mikołowie to 929 obserwujących, średnio raz w tygodniu ukazuje się nowy post. Liczba osób obserwujących profil Ogrodu w Radzionkowie to 275 osób.

STRONA WWW



Śląski Ogród Botaniczny w Mikołowie prowadzi witrynę internetową www.obmikolow.robia.pl, natomiast Śląski Ogród Botaniczny w Radzionkowie prowadzi witrynę internetową www.obradzionkow.robia.pl. Jej redaktorami są pracownicy Ogródów, którzy zajmują się poszczególnymi tematami, prowadzą projekty naukowe i edukacyjne, o których informują na stronie. Ponadto oprócz standardowej witryny

prowadzony jest fanpage na facebooku Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Mikołowie [SlaskiOgrodBotaniczny], a także na Instagramie oraz fanpage na facebooku Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Radzionkowie [radzionkow.ogrodbotaniczny]. Jest również strona BIP <https://www.biuletyn.abip.pl/obmikołow/> oraz strona z danymi pogodowymi (stacja meteo: <http://infomet.nazwa.pl/meteo/mikołow/meteo.htm>, detektor burzowy: http://www.stacjameteo.eu/detektory_eu/mikołow/).

Na koniec roku sprawozdawczego liczba odwiedzin na stronie wynosiła ponad 113 tys. odsłon a liczba użytkowników to 18 tys.

ORGANIZACJE I INSTYTUCJE WSPIERAJĄCE PROMOCJĘ WYDARZEŃ W OGRODZIE

- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach
- Miasto Mikołów - Mikołów Ogród Życia
- Stowarzyszenie Rada Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce
- PAN Ogród Botaniczny - CZRB w Powsinie
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach
- Uniwersytet Śląski
- Politechnika Śląska
- GEOfsfera Jaworzno
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Budżet Państwa

BIURO DS. PROJEKTÓW I WNIOSKÓW

Kierownik: Patryk Bubła

POZYSKIWANIE FUNDUSZY ZEWNĘTRZNYCH

Członkowie Związku Stowarzyszeń w zdecydowanej większości to podmioty tworzące sektor finansów publicznych, a finansowanie działalności Związku w ponad 50% opiera się na finansowaniu w postaci składek członkowskich. Związek nie prowadzi działalności gospodarczej, natomiast dodatkowym sposobem finansowania jest prowadzenie działalności odpłatnej i pozyskiwanie funduszy zewnętrznych (realizacja projektów).

PROJEKTY ZREALIZOWANE (ZAKOŃCZONE W ROKU SPRAWOZDAWCZYM)						
L.p.	tytuł projektu	okres realizacji	wartość projektu	kwota dotacji*	instytucja dofinansowująca	pracownia / zespół
1.	„WARSZTATY EDUKACJI EKOLOGICZNEJ I PRZYRODNICZEJ ŚOB 2022-2023”	2022-2023	70 709,19 zł	55 800,00 zł	WFOŚiGW w KATOWICACH	Pracownia Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej

	„ROZBUDOWA KOLEKCJI SIEDLISKOWEJ (ETAP VI). OGRÓD SENSORYCZNY (ETAP I)”	11.2022-11.2023	145 750,00 zł	(1.) 75 000,00 zł (2.) 15 000,00 zł	(1.) WFOŚiGW w Katowicach (2.) Fundacja ING Dzieciom	Pracownia Kolekcji Naukowych, Zachowawczych i Ozdobnych
	“OGRÓD KWIATOWY ŚOB (ETAP II). ROZWÓJ SZKÓLKI PODKLADEK KOLEKCJI SADOWNICZEJ ŚOB (ETAP V). ROZBUDOWA KOLEKCJI ROŚLINNYCH ŚOB W OGRODZIE ŻÓŁTYM (ETAP I)”	01.03-31.12.2023	56 801,75 zł	35 531,75 zł	WFOŚiGW w Katowicach	Pracownia Kolekcji Naukowych, Zachowawczych i Ozdobnych
	“ROZBUDOWA KOLEKCJI ROŚLINNYCH ŚLĄSKIEGO OGRÓDU BOTANICZNEGO W RADZIONKOWIE (ETAP VII)”	25.07.2023-30.11.2023	59 246,75 zł	40 108,00 zł	WFOŚiGW w Katowicach	Śląski Ogród Botaniczny w Radzionkowie Pracownia Kolekcji Siedliskowych
	“POCZTÓWKA ZE ŚLĄSKA”	06.11.2023-31.10.2024	10 000,00 zł	10 000 zł	Fundacja Santander Bank w ramach programu grantowego „Tu Mieszkam, Tu Zmieniam EKO”	Śląski Ogród Botaniczny w Radzionkowie
ŁĄCZNIE			342 507,69 PLN	231 439,75 PLN		
PROJEKTY REALIZOWANE (NIEZAKOŃCZONE W ROKU SPRAWOZDAWCZYM)						
Lp.	tytuł projektu	okres realizacji	wartość projektu	kwota dotacji*	instytucja dofinansowująca	pracownia / zespół
4.	“ZAŁOŻENIE KOLEKCJI DENDROLOGICZNEJ ŚLĄSKIEGO OGRÓDU BOTANICZNEGO W MIKOŁOWIE (ETAP V). ZAŁOŻENIE KOLEKCJI MAGNOLII (ETAP I)	01.10.2023-30.11.2024	133 750,00 zł	97 250,00 zł	WFOŚiGW w Katowicach	Pracownia Kolekcji Naukowych, Zachowawczych i Ozdobnych
	„WARSZTATY EDUKACJI PRZYRODNICZEJ I EKOLOGICZNEJ ŚOB REALIZOWANE W LATACH 2023-2024”	2023-2024	104 600,00 zł	83 600,00 zł	WFOŚiGW w Katowicach	Pracownia Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej
	KAMPANIA NA RZECZ RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ “BIORÓŻNORODNOŚĆ - FUNDAMENT NATURY”	2023-2024	289 120,00 zł	231 220,00 zł wkład własny: 57 900,00 zł	WFOŚiGW w Katowicach	Pracownia Śląskiego Kalendarza Ekologicznego
	„MIKOŁÓW DLA KLIMATU - WDRAŻANIE INWESTYCJI Z ZAKRESU BŁĘKITNO-ZIEŁONEJ INFRASTRUKTURY W MIEŚCIE” (WNOSKODAWCA - GMINA MIKOŁÓW, ŚOB – PARTNER)	01.08.2021-30.04.2024	Budżet projektu 11 659 207,00 zł Udział ŚOB: 3 896 338 zł	Kwota dotacji: 9 910 325,89 zł Wkład własny: 1 748 881,11 zł	Fundusze Norweskie i EOG (europejski obszar gospodarczy) na lata 2014-2021 w ramach działania 7.3. Łagodzenie zmian klimatu i	Zespół osób

					adaptacja do ich skutków. Program priorytetowy 7.3.0.1. Realizacja inwestycji w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury w miastach	
7.	“BŁĘKITNO-ZIELONY MIKOŁÓW - KAMPANIA EDUKACYJNA NA RZECZ ADAPTACJI MIAST DO ZMIAN KLIMATYCZNYCH	01.08.2021-30.04.2024	Budżet projektu 1 450 775,40	Kwota dotacji 166 667,57 Wkład własny 50948,48 Udział EOG i BP 1233159,09	WFOŚiGW w KATOWICACH	Zespół osób
	“ŚLĄSKIE. PRZYWRACAMY BŁĘKIT”. KOMPLEKSOWA REALIZACJA OCHRONY POWIETRZA DLA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO.	01.01.2022 - 31.12.2027	Budżet projektu: 353 140,00 EUR Udział ŚOB 17 657,00 EUR	335 483,00 EUR	Program LIFE Unii Europejskiej Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Zespół osób
ŁĄCZNIE			17 533 790,4 zł 370 797,00 EUR	13 579 952,10 zł 335 483,00 EUR		

**WNIOSKI ZŁOŻONE, KTÓRE NIE OTRZYMAŁY DOTACJI
W ROKU SPRAWOZDAWCZYM LUB NIE ZOSTAŁY ZREALIZOWANE**

L.p.	tytuł projektu	okres realizacji	wartość projektu	kwota dotacji	instytucja dofinansowująca	pracownia / zespół
	ZWIĘKSZENIE PRZEPUSTOWOŚCI ORAZ ROZSZERZENIE OFERTY EDUKACYJNEJ ŚLĄSKIEGO OGRODU BOTANICZNEGO W MIKOŁOWIE I RADZIONKOWIE ORAZ ARBORETUM GRÓDEK W JAWORZNIE POPRZECZ ROZBUDOWĘ TERENOWEJ INFRASTRUKTURY EDUKACYJNEJ ORAZ UTWORZENIE EDUKACYJNYCH KOLEKCJI OCHRONY <i>EX SITU</i>	2021-2023	1 258 624,40 zł	Kwota dotacji: 1 058 780,74 zł Wkład własny: 199 843,66 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020	Zespół osób

**WNIOSKI ZŁOŻONE W TRAKCIE OCENY ORAZ PO OCENIE
(PLANOWANE DO REALIZACJI)**

Lp.	tytuł projektu	okres realizacji	wartość projektu	kwota dotacji	instytucja dofinansowująca	pracownia / zespół
1.	-	-	-	-	-	-

WNIOSKI PRZYGOTOWYWANE DO ZŁOŻENIA

Lp.	tytuł projektu	okres realizacji	wartość projektu	kwota dotacji	instytucja dofinansowująca	pracownia / zespół
1.	„WARSZTATY EDUKACJI PRZYRODNICZEJ I EKOLOGICZNEJ ŚOB REALIZOWANE W LATACH 2024-2025”	2024-2025	-	-	WFOŚiGW w Katowicach	Pracownia Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej

	ROZBUDOWA OGRÓDU KWIATOWEGO (ETAP III). ROZWÓJ SZKÓLKI PODKŁADEK ŚOB (ETAP VI)	2024	-	-	WFOŚiGW w Katowicach	Pracownia Kolekcji Naukowych, Zachowawczych i Ozdobnych
	ROZBUDOWA KOLEKCJI ROŚLINNYCH ŚLĄSKIEGO OGRÓDU BOTANICZNEGO W RADZIONKOWIE (ETAP VIII)	2024	-	-	WFOŚiGW w Katowicach	Pracownia Kolekcji Siedliskowych

*Środki ogółem przyznane na okres realizacji przez instytucję finansującą dany projekt.

PROJEKTY REALIZOWANE W POWOŁANYCH ZESPOŁACH

1. Mikołów dla klimatu - wdrażanie inwestycji z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury w mieście

Kierownik projektu: Ewelina Roszkowska

Zespół: dr Leszek Trząski, Ewelina Roszkowska, Agnieszka Adamek, Katarzyna Galej-Ciwiś, Agnieszka Szyszka, Barbara Ziemer, Marta Cofała, Miłosz Morawski

Priorytetem projektu jest realizacja inwestycji poprawiających zdolności adaptacyjne Mikołowa, przez zwiększenie jakości i spójności sieci błękitno-zielonej infrastruktury (BZI) poprzez realizację, w przestrzeni publicznej, przedsięwzięć łączących kreowanie lub/i odnowienie zieleni z retencją i zagospodarowaniem na miejscu wód deszczowych. Planuje się rewitalizację przestrzeni zabytkowego parku Planty poprzez odnowienie warstwy krzewów i rozszczelnienie nawierzchni ścieżek, rewitalizację i zaadaptowanie mokradeł miejskich w Parku Trzech Pokoleń, utworzenie drewnianych ścieżek tarasowych, zbudowanie przepuszczalnych ścieżek biegowych, wykonanie rabat z wykorzystaniem nieinwazyjnych gatunków roślin, stworzenie parku kieszonkowego, łąki miejskiej, wymiana wiat przystankowych na konstrukcję z zielonym dachem, ogrodów deszczowych, Rewitalizację zbiorników wodnych oraz budowa suchych stawów i mokrych zasilanych w okresie deszczu, budowa systemu przechwytywania i magazynowania wody deszczowej, ogródka edukacyjnego, altany edukacyjnej z zielonym dachem, zielonego zadaszania oraz stworzenie kolekcji demonstracyjno-edukacyjnej NBS, której celem będzie kolekcjonowanie i rozmnażanie rodzimych gatunków roślin wykorzystywanych do tworzenia i uzupełniania wdrażanych inwestycji. Istotnym zadaniem projektu jest próba ograniczenia ruchu samochodowego w zakresie przemieszczania się z terenów mieszkalnych na obszary rekreacyjne, poprzez skomunikowanie centrum miasta i najdalej oddalonego sołectwa z terenami rekreacyjnymi bezpieczną ścieżką pieszo-rowerowo-rolkową z systemem odzyskiwania i rozprowadzania wody deszczowej. Równolegle prowadzona jest kampania edukacyjno-informacyjna, mająca na celu poszerzenie świadomości mieszkańców na temat zmian klimatycznych w ujęciu holistycznym oraz zwiększenie aktywności społecznej w zakresie indywidualnych inicjatyw zagospodarowania wód deszczowych lub/i innych rozwiązań

Kampania edukacyjno-informacyjna "Błękitno-Zielony Mikołów"

Kampania edukacyjno-informacyjna dotyczy edukacji dzieci, młodzieży i osób dorosłych w zakresie ochrony środowiska (w tym klimatu), gospodarowania zasobami ekosystemowymi, kształtowania przestrzeni miejskiej, wykorzystania i wdrażania rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury oraz zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców Mikołowa. W okresie sprawozdawczym w kampanię edukacyjno-informacyjną zostało objętych łącznie 31 009 osób.

W ramach zadania Błękitno-Zielona Szkoła:

- 337 warsztatów edukacyjnych, w których wzięło udział 4936 uczniów mikołowskich szkół podstawowych;
- Konkurs dla uczniów klas 7 i 8 szkół podstawowych „Kreatywnie dla Klimatu”, zgłoszono 29 prac.

W ramach zadania Błękitno-Zielone Miasto:

- Odbyły się dwie wędrowki miejskie - spacerzy komentowane, w których wzięło udział 36 uczestników;
- Odbyło się sześć spotkań miejskich - warsztatów dla mieszkańców nt. wykorzystania rozwiązań opartych na przyrodzie i zagospodarowania wód opadowych we własnych ogrodach. W spotkaniach wzięło udział łącznie 100 mieszkańców Mikołowa;
- Konkurs dla mieszkańców „Ogródek, balkon, doniczka – dbam o klimat”, na który wpłynęło 8 prac;
- Uruchomieniu 3 wariantów gry mobilnej (dwóch pieszych i jednej rowerowej), gra została pobrana 150 razy.

Działania informacyjno-komunikacyjne opierały się na:

- Stworzeniu i prowadzeniu strony internetowej projektu pod adresem www.mikołów.dla.klimatu.mikolow.eu;
- prowadzeniu profili w mediach społecznościowych projektu (FB i IG). Fanpage projektu założony w portalu Facebook osiągnął 317 obserwujących (wzrost o 90) natomiast konto na Instagramie obserwuje 180 (wzrost o 51 osób);
- Organizacji Wizyty Studyjnej w Liechtensteinie.
- Publikacji artykułów w gazetach, które osiągnęły łączny nakład 25 900 (Dziennik Zachodni – Nasz Tygodnik Śląsk 17 600 + Gazeta Mikołowska 8300);
- Wydaniu 2 broszur edukacyjno-informacyjnych dla mieszkańców: „Mikołów w zmieniającym się klimacie” oraz „Klimatyczne wyzwanie” o łącznym nakładzie 9 000 sztuk;
- Wydaniu publikacji popularno-naukowej o nakładzie 1 000 sztuk;

- Wydaniu poradnika rozwiązań adaptacyjnych i mitygacyjnych o nakładzie 5 000 sztuk.

2. Śląskie. Przywracamy błękit

Nazwa projektu: "Śląskie. Przywracamy błękit". Kompleksowa realizacja ochrony powietrza dla województwa Śląskiego.

Instytucja dofinansowująca: program LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Numer projektu: LIFE IPE/PL/000007 - LIFE-IP AQP-SILESIA-SKY

Wartość projektu:

środki LIFE 335 483,00€
środki własne 17 657,00 €
Razem 353 140,00 €

Czas trwania projektu: 01.01.2022 - 31.12.2027

Kierownik projektu: dr Leszek Trząski

Zespół: Patryk Bubła, Katarzyna Galej-Ciwiś, Ewelina Roszkowska, dr Leszek Trząski

Śląski Ogród Botaniczny od 2022 roku uczestniczy w zaplanowanym do roku 2027 projekcie "Śląskie. Przywracamy błękit" finansowanym z programu LIFE. Jest to projekt realizowany przez kilkadziesiąt samorządów oraz kilka instytucji badawczych, a liderem jest Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. ŚOB jest odpowiedzialny za opracowanie i pilotażowe wdrożenie koncepcji wzbogacenia tzw. terenów trudnych w zieloną infrastrukturę. Efektem projektu ma być mierzalna poprawa jakości powietrza, a działania ŚOB są wycinkiem przedsięwzięć obejmujących zarówno ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza ze źródeł komunalno-bytowych jak i zmniejszenie ekspozycji ludzi na zanieczyszczenia zawarte w powietrzu.

**JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA ŚLĄSKI OGRÓD
BOTANICZNY W MIKOŁOWIE**

DZIAŁ EDUKACJI

PRACOWNIA EDUKACJI PRZYRODNICZEJ I EKOLOGICZNEJ

Kierownik pracowni: Agnieszka Szyszka

1. Realizacja warsztatów

Zrealizowano warsztaty edukacyjne dla **14 303 uczestników** oraz ich opiekunów. Warsztaty zrealizowano w ramach:

- projekt dofinansowany przez WFOŚiGW w Katowicach pt. „Warsztaty edukacji przyrodniczej i ekologicznej ŚOB 2022-2023” – zrealizowano warsztaty dla **1 153 uczestników**;
- projekt dofinansowany przez WFOŚiGW w Katowicach pt. „Warsztaty edukacji przyrodniczej i ekologicznej ŚOB realizowane w latach 2023-2024” – zrealizowano warsztaty dla **826 uczestników**;
- warsztaty edukacyjne w ramach współpracy z Towarzystwem Przyjaciół Śląskiego Ogródu Botanicznego – zrealizowano warsztaty dla **7 388 uczestników**;
- warsztaty edukacyjne w ramach projektu „Mikołów dla klimatu – wdrażanie inwestycji z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury w mieście” – zrealizowano warsztaty dla **4 936 uczestników**.

2. Podróże po Sośniej Górze

Zorganizowano, opracowano i przeprowadzono trzy gry terenowe. W grach wzięło udział łącznie **400 dzieci**.

- Zimowe podróże po Sośniej Górze – gra terenowa „Niedolisek rusza w świat” (16–28.01): **212 dzieci**;
- Letnie podróże po Sośniej Górze – gra terenowa „Wakacyjne wspomnienia” (23.08–2.09): **80 dzieci**;
- Andrzejkowa nocna gra terenowa „Nocne szepty drzew” (25–26.11): **108 dzieci**.

3. Programy edukacyjne

- Realizowano warsztaty w ramach **20 programów edukacyjnych**. Tematyka zagadnień w ramach warsztatów była przyrodnicza, ekologiczna i dostosowana do wieku odbiorców.
- warsztaty dla dzieci w wieku przedszkolnym: Kącik ogrodnika, Tajemniczy mieszkańcy budek lęgowych, Jesienne przygody Kicka i Szaraka, Liściaste historie jesieni, Wiosna ziemnych ludków;
- warsztaty dla dzieci w wieku przedszkolnym i klas I-III szkoły podstawowej: Kalejdoskop natury, Wróżka Ziołuszka, Przyrodnicze spotkania Śląskiego Ogródu Botanicznego, Owadzia spółka, Leśne duszki;
- warsztaty dla uczniów od IV klasy szkoły podstawowej i dorosłych: Przyrodnicze spotkania Śląskiego Ogródu Botanicznego, warsztaty mikroskopowe;
- warsztaty dla dzieci, uczniów szkół wszystkich szczebli i dorosłych: Zielarium, Spacery z przewodnikiem, Warsztaty integracyjne, Warsztaty kosmetyczne, Życie wewnątrz uła, gry terenowe, ogniska;
- warsztaty zielarskie i kosmetyczne dla seniorów;
- warsztaty sensoryczne dla osób z niepełnosprawnościami;

- warsztaty świąteczno-zimowe dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniów szkół podstawowych: Choinkowo, Choinkowe zoo, Święta jak dawniej, Ptasie podarki, Miś i świąteczna choinka.

4. Półkolonie

Zorganizowano i przeprowadzono dwa turnusy półkolonii letnich pod hasłem „Półkolonie artystyczne inspirowane naturą”. W półkoloniach wzięło udział łącznie **60 dzieci** (24-28.07 i 31.07-4.08).

5. Pozostałe działania

- prowadzenie warsztatów organizowanych w ramach Śląskiego Kalendarza Ekologicznego podczas: Dnia Ziemi (23.04), Dnia Zagrożonych Gatunków (20.05), Dnia Wiatru (18.06), Dnia Chwastów (2.07), Dnia Siedlisk Naturalnych (17.09), Dnia Jeża (15.10), Dnia Śniegu (10.12);
- prowadzenie szkolenia online dla Fundacji ING Dzieciom – Zielona eduAKCJA (25.01);
- prowadzenie cyklu szkoleń dotyczącego projektowania ogrodów w ramach projektu „Mikołów dla klimatu” (1-02, 8-9.03, 15-16.03.);
- ocena projektów w ramach Kapituły konkursowej ING MOJE ŚRODOWISKO 2023 (03.03);
- prowadzenie cyklu wykładów w ramach Uniwersytetu III Wieku na temat roślin drapieżnych (15.03, 23.03, 12.04, 11.05, 18.05, 13.06);
- waloryzacja terenu pod kątem występowania ssaków i ptaków występujących na terenie Ośrodka Sportowo-Rekreacyjnego Żabka w Łaziskach Górnych, będąca częścią opracowania walorów przyrodniczych tego terenu na zlecenie Miasta Łaziska Górne w związku z projektem inwestycji kolejowej dla CPK (04.05-22.06);
- prowadzenie gry terenowej dla ok. 300 uczestników w ramach międzynarodowej konferencji organizowanej przez „Planetarium – Śląski Park Nauki” (18.08);
- prowadzenie warsztatów i gry terenowej podczas dożynek w Mokrem (9.09);
- prowadzenie warsztatów i gry terenowej podczas Festiwalu Kartofla w Katowicach (22.09);
- prowadzenie dwóch spacerów przyrodniczych z cyklu „W cieniu miasta – wędrówki mikołowskimi dolinami” w ramach projektu „Mikołów dla klimatu” (13.09 i 21.09);
- prowadzenie warsztatów na stoiskach edukacyjnych podczas pikników edukacyjnych organizowanych przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego (15.09 i 28.09);
- stworzenie domu tymczasowego i opieka nad czterema kotami (lipiec-październik);
- organizacja i prowadzenie zajęć na temat edukacji przyrodniczej dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym dla studentów dziennych i zaocznych

I roku pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Odbyło się pięć spotkań, w których wzięło udział ok. 160 studentów (11.10, 18.10, 25.10, 27.10 oraz 8.11);

- prowadzenie warsztatów o roślinach drapieżnych dla około 50 uczestników – dzieci wraz opiekunami – w ramach projektu FUTURE ARTIST – wspólnota sztuki Ewa Kokot (5.11);
- prowadzenie stoiska informacyjnego podczas Mobilnych Targów Kariery na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (7.11);
- prowadzenie szkolenia dla ekspertów, pracowników merytorycznych ZGDW i urzędów gmin na temat adaptacji miast do zmian klimatu oraz szkolenia dla nauczycieli na temat zmian klimatu i ich skutków. Szkolenie odbyło się na zlecenie Związku Gmin Dorzecza Wisłoki w ramach projektu pn. „Realizacja inwestycji w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury na terenie gmin należących do Związku Gmin Dorzecza Wisłoki” (14.12);
- opracowanie 3 projektów koncepcyjnych zieleńców w ramach zlecenia pn. „Wykonanie koncepcji zagospodarowania 12 wybranych przestrzeni zielonych w Rudzie Śląskiej” w ramach zlecenia z Urzędu Miasta w Rudzie Śląskiej dotyczącego rewitalizacji przestrzeni miejskich (listopad–grudzień);
- dokarmianie ptaków w Ogrodzie Żółtym (zima);
- monitoring zwierząt dziko występujących w Ogrodzie Żółtym i Ogrodzie Czerwonym poprzez regularne zakładanie fotopułapek (cały rok);
- opieka nad założonym w celach edukacyjnych w 2019 roku vivarium z roślinami owadożernymi (cały rok);
- opieka nad założonymi w celach edukacyjnych terrariumami z bezkręgowcami (cały rok);
- przygotowywanie i umieszczanie na stronie FB Ogrodu postów o tematyce przyrodniczej oraz relacji z warsztatów i innych działań Pracowni Edukacji, aktualizacja zakładki „Edukacja” na stronie www Ogrodu (cały rok).

6. Udział w konferencjach, szkoleniach i webinarach

- udział w warsztatach dla edukatorów i nauczycieli „Dwa Wąwozy: Przedwiośnie” na Pogórzu Kaczawskim (24–26.02);
- udział w międzynarodowej konferencji „Experiental Educators Europe” w Zembrzycach (27.04–2.05);
- udział w panelu dyskusyjnym na temat ziół w kuchni podczas III edycji Festiwalu Miast Partnerskich „Łączy nas chleb” w Parku Zadole w Katowicach-Ligocie (3.06);
- udział w konferencji online „Neuroefektywni – jak uczyć się skutecznie przez całe życie?” organizowanej przez Lucky Mind (23.09);
- udział w warsztatach „Giszodrzew – kąpiel leśna” w Katowicach-Giszowcu prowadzonych przez Agatę Kloczkowską i Alicję Kloczkowską z Fundacji Tree Your Mind – Leśne Projekty (18.11);

- udział w spotkaniu sieciującym dla organizacji pozarządowych w Urzędzie Miasta w Mysłowicach, podczas którego odbyły się dwa szkolenia: „Jak rozwijać potencjał organizacji” – prowadzone przez doradcę FRES Annę Nowicką-Rzeszutkę i „Lokalni aktorzy a możliwości współpracy” – prowadzone przez prezesa Stowarzyszenia MOST Krzysztofa Hołyńskiego (30.11);
- udział w XXVI Konferencji z cyklu Współczesne Zagadnienia Edukacji Leśnej Społeczeństwa „Rola zwierząt w edukacji przyrodniczo-leśnej” w Rogowie (5-7.12).

7. Wizyty studyjne

- wizyta Komisji Edukacji Powiatu Mikołowskiego i przedstawiciela Ogródu w Reńskim Powiecie Neuss, dotycząca tematów oświatowych oraz współpracy Ogródu z zamkiem w Dyck w ramach projektu INTERREG V B European Garden Heritage Network (17.04-20.04);
- wizyta w Lichtensteinie w ramach projektu „Mikołów dla klimatu”, spotkanie z Peterem Droege – partnerem projektu, przykłady adaptacji do zmian klimatu (25-27.06);
- wizyta (w formie job shadowing) w organizacji Šiaulių techninės kūrybos centras – Centrum Kreatywności Technicznej w Szawlach na Litwie (3-6.12).

8. Wydawnictwa edukacyjne

Opracowano i wydrukowano następujące wydawnictwa edukacyjne:

- zakładki edukacyjne (5 wzorów);
- ulotka edukacyjna „Mapa Ogródu Żółtego dla dzieci”;
- ulotka „Mapa Śląskiego Ogródu Botanicznego w Mikołowie”;
- Zeszyty Edukacyjne Śląskiego Ogródu Botanicznego, tom 36 „O drzewach inaczej. Część 1. Drzewa liściaste”;
- Zeszyty edukacyjne Śląskiego Ogródu Botanicznego, tom 37 „Rzecz o owadach”.

9. Nagrody

Otrzymano nagrodę Polskiej Izby Ekologii „Ekolaury PIE 2023” w kategorii: edukacja ekologiczna. Głównym celem działań zgłoszonych do konkursu była realizacja warsztatów o tematyce przyrodniczej i ekologicznej z naciskiem na zwiększenie świadomości dzieci i młodzieży na temat zmian klimatu oraz adaptacji do jej skutków.

10. Infrastruktura edukacyjna

- stworzenie „Ogródu zmysłów” – ścieżki sensorycznej m.in. do celów warsztatowych ze środków WFOŚiGW w Katowicach oraz Funduszy pozyskanych w ramach projektu ING;
- utworzenie ścieżki edukacyjnej na terenie murawy kserotermicznej w ramach projektu „Moje Środowisko – Eko konkurs wolontariacki – wzbogacenie

różnorodności biologicznej murawy kserotermicznej poprzez wysiew nasion, zakup larw, sadzonek i utworzenie infrastruktury dla owadów i gadów”.

PRACOWNIA ŚLĄSKIEGO KALENDARZA EKOLOGICZNEGO

Kierownik pracowni: Sylwia Jędraszek-Prusko

1. Śląski Kalendarz Ekologiczny

Pracownia Śląskiego Kalendarza Ekologicznego w 2023 r. rozpoczęła realizację Kampanii na rzecz różnorodności biologicznej “Bioróżnorodność - Fundament Natury” dofinansowanej ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach. W 2023 roku zorganizowano na terenie Ogrodu 7 świąt przyrodniczo-ekologicznych: Dzień Ziemi, Dzień Zagrożonych Gatunków, Dzień Wiatru, Dzień Chwastów, Dzień Siedlisk Naturalnych, Dzień Jeża, Dzień Śniegu. Łącznie wzięło w nich udział ok. **13 000** osób.

W trakcie świąt zostało przeprowadzonych 35 warsztatów (edukacyjne, ogrodnicze, zielarskie, kreatywne, terenowe i in.) dofinansowanych z WFOŚiGW w Katowicach, w tym 6 gier terenowe dla dzieci i młodzieży oraz 16 warsztatów zorganizowanych w ramach środków własnych. Łącznie wzięło w nich udział **5766** dzieci.

W ramach Śląskich Spotkań Seminaryjnych odbyły się:

- **Noce w Ogrodzie** - trzy nocne seminaria popularnonaukowe połączone z dodatkowymi atrakcjami (np. ognisko, biwakowanie). W 2023 r. przeprowadzono: Noc w Ogrodzie, Noc Ciem, Noc Perseidów. Szacowana liczba uczestników to ok. 630 osób.
- **Podróże w Naturę** - siedem seminariów przyrodniczych, tematycznie powiązanych z obchodzonymi w 2023 r. świętami ekologicznymi. Łącznie wzięły w nich udział 153 osoby.
- **Seminaria w Arboretum Gródek w Jaworznie** - dwa seminaria przyrodnicze, w których łącznie wzięło udział 48 osób.

W ramach Kampanii zorganizowano 2 konkursy krótkoterminowe oraz 1 konkurs długoterminowy dla dzieci i młodzieży:

- Konkurs plastyczny “Zachwycający Ogród”, w którym wzięło udział 166 dzieci, nagrodzono 15 prac.
- Konkurs fotograficzny “Migawki z Natury”, w którym wzięło udział 15 dzieci, nagrodzono 11 prac.
- Konkurs długoterminowy “Zielony Odkrywca”, w którym wzięło udział 432 dzieci, nagrodzono 97 uczestników.

W trakcie pięciu świąt ekologicznych na dziedzińcu zorganizowano kiermasz rękodzieła i maszketów wszelakich, a w grudniu zorganizowano kiermasz świąteczny. W kiermaszach w sumie, wzięło udział ponad 32 wystawców, którzy oferowali swoje produkty i rękodzieło.

2. Akcje edukacyjno-ekologiczne.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono 4 akcje ekologiczno – edukacyjne:

- „Posadź Ogród” – akcja sadzenia roślin, zrealizowana 20 maja w trakcie obchodów Dnia Zagrożonych Gatunków. W trakcie akcji uczestnicy posadzili rośliny ozdobne i zioła, zdobywając wiedzę na temat sadzonych gatunków oraz zasad ich pielęgnacji.
- „Książkowe Polecajki z Ogrodu” - akcja promująca wartościowe książki naukowe, popularnonaukowe i fabularne, poruszające tematykę przyrodniczą, realizowana od marca do grudnia. W ramach akcji zrecenzowano 9 książek w formie postów zamieszczonych w mediach społecznościowych Ogrodu.
- „Edukacyjna Przygoda” – akcja w formie przedstawienia ekologicznego, zrealizowana 17 września w trakcie Dnia Siedlisk Naturalnych w plenerze ogrodu w Mikołowie. Przedstawienie pt. „Tararysiapaty czyli jak Ryś wpadł w tarapaty” przygotowali członkowie Grupy O’Teatr i Fundacji W to mi graj.
- „Drzewo Zielonego Odkrywcy” – akcja sadzenia pamiątkowego drzewa przez laureatów konkursu „Zielony Odkrywca”. Realizowana 15 października w trakcie obchodów Dnia Jeża. W ramach akcji posadzono klon polny na terenie Ogrodu.

3. Udział pracowników ŚKE w konferencjach, szkoleniach, wydarzeniach zewnętrznych

- Warsztaty dla edukatorów, nauczycieli, rodziców Dwa Wąwozy: przedwiośnie na Pogórzcu Kaczawskim organizowany przez Akademię Zaciekawienia oraz Ptasia Dolina - Dom Spotkań Twórczych; 24-26 lutego 2023 r.; Sylwia Prusko, Kinga Brzeszcz, Marta Duda, Barbara Ziemer
- Zjazd Edukatorów Przyrody 2023 organizowany przez Droga Do Lasu - Bartek Guentzel i Lovelasy w "Frajda" Szkoła Aktywnego Wypoczynku; 17-19 marca 2023 r.; Marta Duda
- Piknik z okazji Dnia Ziemi organizowany przez miasto Mikołów, 28 kwietnia 2023 r.; Zespół ŚOB
- 5 pikników w ramach projektu Kampanii edukacyjno-informacyjnej ZPKWŚ pn. „Wyzwanie – przyrody szanowanie”; 15-28 września 2023 r.; Zespół ŚOB

- Edukacyjny Piknik Przyrodniczy zorganizowany z okazji 35-lecia Parku Krajobrazowego „Góra św. Anny” i Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” 28 września 2023 r.; Kinga Brzeszcz, Miłosz Morawski
- Pikniku z okazji obchodów jubileuszu 65-lecia Śląskiego Ogrodu Zoologicznego w Chorzowie, 8 października 2023 r.; Sylwia Prusko, Marta Duda, Miłosz Morawski
- Konferencja „Wyzwanie – przyrody szanowanie”, 24 października 2023 r. organizowana przez ZPKWŚ; Kinga Brzeszcz
- Mobilne Targi Kariery na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; 7 listopada 2023 r.; Marta Duda, Agnieszka Szyszka
- Warsztat dla koordynatorów – automotywacja i wypalenie zawodowe organizowane przez Regionalne Centrum Wolontariatu w Katowicach; 23 listopada 2023 r.; Sylwia Prusko

4. Partnerzy i instytucje współpracujące z ŚKE

- Planetarium Śląskie
- Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego
- Pasięka Edukacyjna „Skrzydłaci Przyjaciele”
- Rada Ogródów Botanicznych i Arboretów
- Mikołowski Klub Krótkofalowców
- Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa
- Fundacja Mysikrólik z Bielska-Białej
- Lufcik na Korbkę
- Fundacja w To mi graj
- Grupa O’Teatr
- Mikołów - ogród życia

5. Wystawy

- „Sakura w Japonii” - plenerowa wystawa fotografii udostępniona przez PAN Ogród Botaniczny w Powsinie (wrzesień - marzec 2023 r.)
- „Tadżycki Tygiel. Odbicie natury Azji Środkowej w kulturze kulinarnej Tadżykistanu” - plenerowa wystawa fotografii udostępniona przez PAN Ogród Botaniczny w Powsinie (kwiecień - grudzień 2023 r.)
- „Różnorodność przyrodnicza Doliny Środkowego Bugu” - plenerowa wystawa fotografii współorganizowana z PAN Ogród Botaniczny w Powsinie (od grudnia 2023 r.)

6. Nagrody

- Nagroda dla pracowni Śląskiego Kalendarza Ekologicznego “Zielone Czeki” w kategorii “Programy i akcje na rzecz ochrony przyrody oraz edukacji ekologicznej” przyznawana przez WFOSiGW w Katowicach; 22 maja 2023 r.
- Odznaczenie: Srebrna Odznaka Honorowa za Zasługi dla Województwa Śląskiego dla Sylwii Prusko przyznana przez Sejmik Województwa Śląskiego; 28 listopada 2023 r.

DZIAŁ NAUKI

PRACOWNIA STUDIÓW NAD SYSTEMAMI ADAPTACYJNYMI

Kierownik pracowni: Paweł Kojs

W ramach działań statutowych w bieżącym roku skierowano uwagę na adaptonikę i teorię stresu w kontekście układu przyczynowo-skutkowego. Adaptonika, jako nowa dziedzina naukowa, koncentruje się na analizie adaptonów – złożonych systemów zdolnych do adaptacji do swojego zewnętrznego środowiska. Teoria ta, głęboko osadzona w koncepcji adaptacyjności, podkreśla, że istnienie i funkcjonowanie systemów zależy od ich zdolności do dostosowywania się do swojego wewnętrznego i zewnętrznego środowiska, co jest kluczowe w kontekście zarówno biologicznym, jak i kulturowym.

Znaczącym aspektem adaptoniki jest jej powiązanie z teorią stresu. Stres, rozumiany jako reakcja systemu na zmiany w środowisku zewnętrznym i wewnętrznym, jest fundamentalnym elementem, który wpływa na zdolność systemów do adaptacji. Stres może być zarówno stymulujący (eustres), jak i niszczący (stres letalny), a odpowiedź na stres jest determinującym czynnikiem, który decyduje o przebiegu adaptacji systemu.

W układzie przyczynowo-skutkowym, można dostrzec mechanizm, który tłumaczy, jak systemy przetwarzają stres w procesie adaptacji. Na poziomie przyczynowym, stresory działają na system, wywołując reakcje adaptacyjne, które są skutkami wewnętrznej reorganizacji systemu w celu zachowania jego integralności i funkcjonalności. Na przykład, w biologicznych systemach adaptacyjnych, takich jak gatunki, ukierunkowany stres fizyczny może indukować procesy mutagenezy lub/i selekcjonować mutacje, które z kolei prowadzą do zmian adaptacyjnych umożliwiających przetrwanie gatunku w zmieniającym się środowisku.

Teoria adaptoniki i teoria stresu razem tworzą kompleksowy obraz złożonych systemów adaptacyjnych, gdzie stres jest zarówno impulsem do zmian, jak i barierą, którą system musi pokonać, aby się dostosować. Analiza tych interakcji dostarcza głębszego zrozumienia dynamiki adaptacyjnej w różnych systemach, od mikroskopijnych po makroskopijne, wskazując na uniwersalność procesów adaptacyjnych w naturze i kulturze.

PRACOWNIA KOLEKCJI NAUKOWYCH, ZACHOWAWCZYCH ORAZ OZDOBNYCH

Kierownik pracowni: Leszek Trząski

Pracownia Kolekcji Naukowych, Zachowawczych oraz Ozdobnych ŚOB powstała w 2012 roku w wyniku połączenia Pracowni Kolekcji Roślin Ozdobnych z Pracownią Kolekcji Naukowych i Zachowawczych Śląskiego Ogrodu Botanicznego.

Sprawuje ona nadzór nad kolekcjami:

- ozdobnymi, w tym:

a) Kolekcją dendrologiczną (sekcja rododendronów i magnolii, sekcja dąbrowy, sekcja drzew i krzewów liściastych, sekcja drzew i krzewów iglastych)

b) Kolekcje ozdobne wykonane w ramach projektu pt. „Rozbudowa Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Mikołowie Etap II (sekcja kwiatowa, sekcja traw ozdobnych, sekcja tarasowa, sekcja rododendronów) – Ogród Czerwony (ul. Grudniowa 2);

c) Kolekcje ozdobne (sekcja drzew i krzewów liściastych, sekcja drzew i krzewów iglastych, sekcja rododendronów, sekcja pnączy, sekcja muraw kserotermicznych) – Ogród Żółty (ul. Sosnowa 5).

- zachowawczymi, w tym: Kolekcją sadowniczą starych odmian drzew, krzewów i pnączy owocowych, Kolekcją owocowych drzew ozdobnych – Ogród Czerwony (ul. Grudniowa 2);
- edukacyjnymi, to jest: Kolekcją edukacyjną roślin energetycznych, Kolekcją roślin użytkowych (uprawnych, warzywnych i zielarskich) – Ogród Czerwony (ul. Grudniowa 2) oraz „Zielarium”, Kolekcją Ozdobnych Bylin Polskich i Ogrodem sensorycznym – Ogród Żółty (ul. Sosnowa 5).

1. Pracownicy

W Pracowni, na mocy umowy o pracę, zatrudnione były osoby na stanowiskach:

- kurator Kolekcji Roślin Ozdobnych – (2 etaty) najstarszy od 01.04.2016 r. do nadal;
- pracownik fizyczny – (5 etatów) najstarszy od 06.10.2014 r. do nadal;

2. Realizowane zadania

W 2023 roku realizowane były następujące zadania dofinansowane z Wojewódzkiego funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach:

- “Rozbudowa kolekcji siedliskowej (etap VI). Ogród sensoryczny (etap I)” – zadanie realizowane na terenie Ogrodu Żółtego (Sośnia Góra, Ogród Sensoryczny) i Ogrodu Zielonego (kolekcja siedliskowa).

Projekt składał się z dwóch części: 1. Utworzenie Ścieżki Sensorycznej (realizowana na terenie Ogrodu Żółtego), 2. Rozbudowa kolekcji siedliskowej (realizowana na terenie Ogrodu Zielonego, kolekcji siedliskowych z funkcją pola golfowego).

Ad. 1. Do końca roku 2022 zrealizowano większość zadań związanych z założeniem Ogrodu Sensorycznego poprzez wykonanie ścieżki sensorycznej w sąsiedztwie CEPiE ŚOB (ścieżki utwardzone o różnorodnych nawierzchniach). W roku 2023 zakończono realizację tej części projektu poprzez wykonanie elementów małej architektury (półka na książki pod chmurką, trejaże dla pnączy) oraz posadzenie 250 szt. roślin.

Ad. 2. W ramach realizacji części związanej z rozbudową siedlisk nasadzono 200 szt. drzew: buk pospolity (100 szt.), lipa drobnolistna (20 szt.), jarząb szwedzki (20 szt.), jarzębina pospolita (30 szt.), klon zwyczajny (10 szt.) oraz jodła pospolita (20 szt.). drzewa posadzono w przygotowanych wcześniej miejscach, zgodnie ze sztuką ogrodniczą i odpowiednio zabezpieczono.

Umowa Dotacji Nr 657/2022/45/OP/wb/D z dnia 20.12.2022. Kwota dofinansowania 75 000,00 zł. Termin zakończenia zadania: 30.11.2023 r.

- "Ogród Kwiatowy Śląskiego Ogrodu Botanicznego (etap II). Rozwój szkółki podkładek Kolekcji Sadowniczej Śląskiego Ogrodu Botanicznego (etap V). Rozbudowa Kolekcji Roślinnych Śląskiego ogrodu Botanicznego w Ogrodzie Żółtym (etap I)" - zrealizowany na terenie Ogrodu Czerwonego (Ogród Kwiatowy i Kolekcja Sadownicza) i Ogrodu Żółtego (Kolekcje Roślinne).

W trakcie realizowania zadania rozbudowane zostały:
[1] Ogród Kwiatowy poprzez wzbogacenie i uzupełnienie istniejącej kompozycji o nowe gatunki krzewów i bylin, w tym nowe odmiany róż. Działania związane z rozbudową były bezpośrednią kontynuacją zadania pn.: „Ogród Kwiatowy ŚOB” (etap I), zrealizowanego w 2022 roku. Zakupiono: róże okrywowe w odmianach: ‘Bad Birnbach’, ‘Larissa’, rozchodnik okazały ‘Rosea’, rozchodnik okazały ‘Star Dust’, które posadzono na rosarium oraz werbenę patagońską ‘Violet Blue’, jeżówkę purpurową ‘Vintage Fuchsia’, rudbekię ‘Kissing Smiley’, dzielżan jesienny ‘Salsa’, kalinę japońską, kalinę wonną, które posadzono na rabatach w Ogrodzie Kwietnym.

[2] Szkołka podkładek na terenie Ogrodu Botanicznego poprzez dosadzenie nowych podkładek drzew owocowych i zaszczepienie części już rosnących zrazami starych odmian drzew owocowych – do rozdania wśród mieszkańców województwa śląskiego, a przez to ochrony starych odmian drzew owocowych *In situ*.

[3] Kolekcje Roślinne w Ogrodzie Żółtym Śląskiego Ogrodu Botanicznego poprzez wzbogacenie i uzupełnienie istniejącej kompozycji (zwłaszcza skarp) o nowe gatunki krzewów oraz bylin, co nadało tym miejscom nowych walorów estetycznych. Miejsca, które objęte były zmianami to istniejąca rabata z roślinami

wrzosowatymi, na której dosadzono m.in.: pięknotkę Bodiniera 'Imperial Pearl', dereń kanadyjski, borówkę wysoką, hortensję ogrodową 'Otaxa', modrzewnicę pospolitą 'Blue Ice', wrzosiec krwisty 'March Seedling', wrzosiec krwisty 'Rubinteppich', wrzos pospolity 'Jana' oraz pieris japoński 'Debutante' oraz rabata i cztery skarpy znajdujące się za budynkiem siedziby ŚOB. Na rabacie z wrzosami utworzono obwódkę sadząc: berberys Thunberga w odmianach: 'Concorde' i 'Lime Star' oraz tawułę japońską 'Goldflame'. Na skarpach posadzono róże okrywowe w odmianach: 'The Fairy' i 'Bad Birnbach', jałowiec płozący 'Wiltonii', sosnę kosodrzewinę 'Pumilio', irgę Dammera 'Major' oraz hortensję pnącą. Dodatkowo w celu ograniczenia nadmiernego zachwaszczenia, skarpy zostały zabezpieczone matą kokosową.

Realizowanemu projektowi towarzyszyły zadania dodatkowe dotyczące pielęgnacji posadzonych roślin, a także wymianie starych tablic edukacyjnych na nowe. Powstały 4 nowe tablice o tematyce związanej z Kolekcjami Roślinnymi na Ogrodzie Żółtym m.in.: 1. Rośliny zielarskie, 2. Łąka kwietna, 3. Pnącza, 4. Bór sosnowy. Wszystkie tablice wydrukowano na płytach kompozytowych z okładziną aluminiową typu DIBOND. Dodatkowo w ramach większości ww. zadań dotyczących projektu, zakupiono odpowiednie ilości potrzebnych materiałów i narzędzi ogrodniczych niezbędnych do zabezpieczania i pielęgnacji roślin.

Umowa Dotacji Nr 464/2023/45/OP/wb/D z dnia 30.07.2023. Kwota dofinansowania 35 531,75 zł. Zadanie zakończone 30.12.2023 r.

- "Założenie kolekcji dendrologicznej Śląskiego Ogródu Botanicznego w Mikołowie (etap V). Założenie Kolekcji magnolii (etap I)" – zadanie realizowane na terenie Ogródu Czerwonego (kolekcja dendrologiczna) i Ogródu Żółtego (kolekcja magnolii).

Podpisano umowę z WFOŚiGW w Katowicach (07.12.2023 r.) oraz sporządzono plany nasadzeń. Realizację rzeczową całości zadania przewidziano w 2024 roku.

Umowa Dotacji Nr 774/2023/45/OP/wb/D. Kwota dofinansowania 97 250,00 zł. Termin zakończenia zadania: 30.11.2024 r.

- Realizowane zadania mają na celu rozbudowę istniejących kolekcji oraz zakładanie nowych na terenach dotychczas wstępnie zagospodarowanych.

3. Zadania związane z pielęgnacją kolekcji Śląskiego Ogródu Botanicznego

- Poza realizacją zadań dofinansowanych w poszczególnych kolekcjach odbywały się niezbędne prace pielęgnacyjne wynikające z ich specyfiki:
- Kolekcje ozdobne: 1) pielęgnacja trawnika, 2) pielęgnacja drzew i krzewów ozdobnych: cięcia formujące i sanitarne, obsypywanie korą, odchwaszczenie, zabezpieczanie palikami, usuwanie wypadów i wykrotów 3) zabiegi pielęgnacyjne traw ozdobnych (cięcie, wyczesywanie, nawożenie, wiązanie w chochoły na okres zimowy) 4) zabiegi pielęgnacyjne bylin (wiosenne

porządkowanie i cięcie bylin po zimie, dzielenie bylin, cięcie przekwitłych kwiatostanów, bieżące prace przy prawidłowym utrzymaniu bylin- podcinanie kwiatostanów bylin ozdobnych z liści, stawianie podpór pod rośliny itp.) 5) pozyskiwanie nasion z przekwitłych bylin; 6) sadzenie bylin; 7) nawożenie nawozami mineralnymi i naturalnymi – kompostem; 8) zabezpieczanie drzew przed zającami i sarnami poprzez instalowanie specjalistycznych osłonek z siatki; 9) zabezpieczenie krzewów i bylin na okres zimowy poprzez odpowiednie wiązanie, wykonywanie chochołów i okrywanie igliwem i agrowłókniną;

- Kolekcja sadownicza: 1) cięcie formujące, odnawiające i sanitarne drzew i krzewów owocowych; 2) szczepienie podkładek (drzew) zrazami pobranymi w wyniku ekspedycji terenowych; 3) pielęgnacja podkładek i szczepów (młodych drzewek) w szkółce poprzez: usuwanie zbędnych pędów, odchwaszczanie, wykonywanie oprysków przeciwko chorobom i szkodnikom; 4) przesadzanie drzew i krzewów w odpowiednio przygotowanych miejscach; 5) nawożenie drzew, krzewów, pnączy i roślin w szkółce nawozami mineralnymi; 6) poprawianie i wykonywanie mocowań drzewek do palików; 7) zabezpieczanie drzew przed zającami i sarnami poprzez instalowanie specjalistycznych osłonek z siatki; 8) zabezpieczenie drzew na okres zimowy.
- Kolekcja Edukacyjna Roślin Energetycznych: 1) wycinanie nadziemnych części roślin energetycznych w celu pobudzenia ich rozrostu;
- Kolekcja Edukacyjna Roślin Uprawnych, Warzywnych i Zielarskich: 1) pielęgnacja trawnika, koszenie; 2) pielęgnacja bylin i ziół posadzonych na podwyższonych, betonowych zagonach; 3) wysiew roślin warzywnych i sadzenie rozsady; 4) produkcja sadzonek niektórych krzewów w tunelu foliowym; 5) pozyskiwanie nasion i wysiew; 6) usuwanie chwastów i ściółkowanie zrębkami; 7) nawożenie nawozami mineralnymi i organicznymi - kompost, gnojówka; 8) cięcie pielęgnacyjne krzewów i bylin; 9) sadzenie bylin i krzewów; 10) zbiór plonów; 11) przygotowanie gleby do spoczynku zimowego 12) zabezpieczanie roślin na okres zimowy (wiązanie traw ozdobnych, zabezpieczanie podwyższonych zagonów).
- Łąka kwietna – przeprowadzono kolejne prace na łące kwietnej: 1) wielokrotnie koszenie (etapami);
- Winnica – na terenie kolekcji przeprowadzono następujące prace: 1) koszenie trawy, chwastów; 2) wiosenne i letnie cięcie winorośli; 3) nawożenie organiczne ProBioEmy; 4) prace pielęgnacyjne polegające na przywiązywaniu winorośli do konstrukcji nośnej; 5) zbiór owoców
- Śląskie kolekcje siedliskowe – w obecnym sezonie wegetacyjnym przeprowadzono prace pielęgnacyjne w istniejącej części oraz prace przygotowawcze w części rozbudowywanej: 1) wyznaczenie terenu pod nasadzenia, dla nasadzeń

planowanych w 2023 i 2022 roku; 2) prace nasadzeniowe – posadzenie 200 drzew rodzimych gatunków liściastych oraz iglastych Polski: buk pospolity – 100 szt., lipa drobnolistna – 20 szt., jarząb szwedzki – 20 szt., jarzębina pospolita – 30 szt., klon zwyczajny – 10 szt., jodła pospolita – 20 szt. (wykopanie dołów, posadzenie, zaprawienie, opalikowanie, zabezpieczenie na zimą), nasadzenia zakończono 10.05.2023; 3) prace porządkowe na terenie kolekcji – cięcie sanitarne, palikowanie; 4) prace inwentaryzacyjne na terenie kolekcji.

Ponadto pracownia zajmowała się bieżącym utrzymaniem pozostałych terenów (to jest łąk, pola uprawnego). Prace polegające na regularnym koszeniu terenów łąkowych (trzy razy w roku) oraz uprawie polowej (uprawa pszenicy: pole poza ogrodzeniem w sąsiedztwie sadów) były wykonywane przez osobę z zewnątrz w ramach umowy barterowej.

4. Udział w seminariach, konferencjach i targach

- udział w XI RHODomanii – Świącie Różaneczników, Arboretum Wojsławice, Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wrocławskiego, 24 maja;
- udział 43 Dniach otwartych Drzwi w Mikołowie, Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Mikołowie, 24-25 czerwca;
- udział XXXII Krajowej Wystawie Rolniczej Częstochowa, 2-3 września;
- udział w Dożynkach sołectwa Mokre, Mikołów, 9 września;

5. Organizowane szkolenia

- „Kurs szczepienia drzew owocowych” – organizowany w Radzionkowie (w dniach 25 i 28 marca, w sumie 24 uczestników), dwa 6-godzinne szkolenia dla osób zainteresowanych mające na celu praktyczne zapoznanie się ze szczepieniem drzew owocowych;
- “Tradycyjny sad” - wykład popularnonaukowy w Bibliotece Publicznej w Libiążu (20 uczestników), 6 kwietnia 2023;

6. Współpraca

Pracownia współpracowała z następującymi podmiotami:

- Zespół Szkół w Czerwionce-Leszczyny – organizacja i prowadzenie praktycznej nauki zawodu technik ogrodnik, realizowane od 01.09.2022 do nadal;
- Zespół Szkół Nr 2 Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Mikołowie – organizacja i prowadzenie praktycznej nauki zawodu technik ogrodnik, realizowane od 01.09.2018 do nadal

- Zespół Edukacji Wspomagającej w Świętochłowicach – organizacja i prowadzenie praktycznej nauki zawodu technik ogrodnik, realizowane od 01.09.2022 do nadal
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Ornontowicach – organizacja i prowadzenie praktycznej nauki zawodu w zawodu ogrodnik, realizowane od 01.09.2023 do nadal
- Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Mikołowie

7. Wydawnictwa

- “O roślinach inaczej. Część 5. Pnącza” Broszura edukacyjna wydana w ramach realizacji projektu „Rozbudowa kolekcji siedliskowej (etap VI). Ogród sensoryczny (etap I)” – nakład 1000 egz. ISBN 978-966695-6-8

ZAKŁAD BIORÓŻNORODNOŚCI

Kierownik: Leszek Trząski

ŚLĄSKI BANK NASION

Kurator: Katarzyna Galej-Ciwiś

1. Główne zadania

1.1 Opracowanie koncepcji zagospodarowania 12 wybranych przestrzeni zielonych w Rudzie Śląskiej na podstawie przeprowadzonych w terenie konsultacji z mieszkańcami.

zleceniodawca - Miasto Ruda Śląska

numer umowy - UM/731/AF/2/WB-W/2023

wartość zlecenia - 49 800,00 zł brutto

okres realizacji - 27 września - 15 grudnia 2023 r.

osoby realizujące zlecenie: Katarzyna Galej-Ciwiś, Ewelina Roszkowska, Agnieszka Szyszka, Marta Malotta, Patryk Bubła

Zlecenie obejmowało wykonanie 12 koncepcji zagospodarowania następujących skwerów i zieleńców znajdujących się w różnych dzielnicach Rudy Śląskiej: zieleniec przy ul. Piastowskiej, skwer przy ul. Dunajewskiego 1, Plac Żwirki i Wigury, zieleniec przy Karola Goduli 28, Park im. A Mickiewicza, skwer przy ul. Orzegowskiej/Hlonda, skwer przy ul. Plac Szkolny, zieleniec przy ul. 1 Maja/Magdziejka, zieleniec przy ul. Różyckiego, skwer przy ul. Kokota/Cynkowa, zieleniec przy Domu Kultury w Bielszowicach oraz zieleniec przy kościele w Bielszowicach. Wymogiem w ramach umowy było przygotowanie koncepcji w sposób umożliwiający Urzędowi Miasta Ruda Śląska o

ubieganie się o środki z Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego na lata 2021-2027. W koncepcjach należało uwzględnić wytyczne dla dwóch obszarów priorytetowych - FESL.02.15 Ochrona przyrody i bioróżnorodność – ZIT oraz FESL.09.03 Rewitalizacja obszarów miejskich.

Zgodnie z umową, realizację zlecenia rozpoczęto od przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami, społecznikami, pracownikami jednostek Urzędu Miasta oraz innymi osobami zainteresowanymi. Dla każdej z 12 lokalizacji przeprowadzono konsultacje numer 1, mające na celu poznanie oczekiwań i pomysłów zainteresowanych osób a także przedstawienie im informacji dotyczących historii omawianych miejsc, warunków technicznych oraz planów w stosunku do poszczególnych skwerów i zieleńców ze strony Urzędu Miasta. Pierwsze konsultacje obejmowały również wizyty w terenie. Na podstawie wypracowanych wniosków, przygotowane zostały wstępne koncepcje (w wersji papierowej oraz w formie prezentacji), które zaprezentowano podczas drugich konsultacji społecznych. Spotkania te miały na celu przekazanie informacji na temat lokalizacji planowanych stref (komunikacyjnej, rekreacyjnej, przyrodniczej itd.), doboru gatunków roślin do nasadzeń oraz małej architektury. Przygotowane koncepcje spotkały się z bardzo dobrym odbiorem zarówno ze strony mieszkańców jak i pracowników urzędu Miasta oraz jednostek mu podległych. Po niewielkich korektach, na ich podstawie opracowano ostateczne wersje poszczególnych koncepcji, zawierające informacje dotyczące nasadzeń, małej architektury oraz szacunkowych kosztów. Podsumowaniem zlecenia było zaprezentowanie wszystkich 12 koncepcji podczas spotkania w sali Stacji Biblioteka w Rudzie Śląskiej, na którym obecni byli mieszkańcy, społecznicy i decydenci, na czele z Zastępcą Prezydenta Miasta Ruda Śląska, Panią Aleksandrą Skowronek. Finalizacja zlecenia objęła przekazanie 15 grudnia 2023 r. do Urzędu Miasta Ruda Śląska wersji papierowej oraz cyfrowej następujących dokumentów: 12 koncepcji zagospodarowania, 12 koncepcji zagospodarowania w wersji dostępnej cyfrowo, 12 plansz koncepcyjnych, zbiorcze sprawozdanie z konsultacji społecznych.

1.2 Zbiór nasion z terenu ŚOB w Mikołowie

W 2023 roku kontynuowano zbiór nasion gatunków flory Polski z kolekcji ŚOB w Mikołowie, które będą przechowywane w Śląskim Banku Nasion (po wcześniejszym oczyszczeniu i poddaniu testom kiełkowania) i udostępniane zainteresowanym instytucjom na podstawie *index seminum* (zebrano nasiona m. in. następujących gatunków.: sasanka zwyczajna (*Pulsatilla vulgaris*), orlik pospolity (*Aquilegia vulgaris*), bodziszek żałobny (*Geranium phaeum*), jastrzębiec pomarańczowy (*Pilosella aurantiaca*), pierwiosnek lekarski (*Primula veris*), wiązówka bulwkowa (*Filipendula vulgaris*), goździk siny (*Dianthus gratianopolitanus*), naparstnica zwyczajna (*Digitalis grandiflora*), pierwiosnek bezłodygowy (*Primula vulgaris*), zawilec wielkokwiatowy (*Anemone sylvestris*), driakiew gołębia (*Scabiosa columbaria*), smagliczka pagórkowa (*Alyssum montanum*), pierwiosnek wyniosły (*Primula elatior*).

2. Pozostałe zadania i aktywności

- pielęgnacja założonej w 2022 roku dzięki dofinansowaniu ze środków WFOŚiGW w Katowicach kolekcji ozdobnych bylin Polskich (etap I) - dosadzanie nowych gatunków, zbiór nasion, przycinanie żywopłotu bukowego i wiązowego, pielienie.
- współpraca z Wydziałem Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Łódzkiego - udostępnienie 16 próbek nasion gatunków rzadkich i chronionych na potrzeby badań Katedrze Geobotaniki i Ekologii Roślin. Nasiona zostaną wykorzystane do celów naukowych i edukacyjnych związanych z działalnością Ogródu Dydaktyczno-Doświadczalnego tej Katedry;
- wsiedlenie sadzonek 2 gatunków rzadkich na terenie Parku Gródek w Jaworznie oraz na Ogrodzie Żółtym w Mikołowie w ramach projektu "Zwiększenie przepustowości oraz rozszerzenie oferty edukacyjnej Śląskiego Ogródu Botanicznego w Mikołowie i Radzionkowie oraz Geosfery w Jaworznie poprzez rozbudowę terenowej infrastruktury edukacyjnej oraz utworzenie edukacyjnych kolekcji ochrony ex situ";
- przejęcie na stan Śląskiego Banku Nasion próbek nasion gatunków rzadkich i chronionych przekazanych przez Leśny Bank Genów Kostrzyca. Przekazano 9 próbek przechowywanych w temp. -24°C oraz 3 próbki przechowywane w warunkach kriogenicznych.
- w grudniu 2023 r. została podpisana umowa na realizację zlecenia dla Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii na wykonanie przez ŚOB usługi edukacyjno-promocyjnej (wykonanie 9 ogrodów deszczowych wraz z nasadzeniami oraz z przeprowadzeniem zajęć edukacyjnych) w ramach pilotażowego programu Metropolitalne Ogrody Deszczowe w obszarze Górnośląsko-Zagłębiowskiej, o wartości 112 140,00 PLN. Zlecenie ma zostać zrealizowane do 31 maja 2024 roku.
- Udział w inwentaryzacji:
 - drzew i krzewów na terenie parku Planty w Mikołowie
 - przyrodniczej na obszarze Łazisk Górnych planowanym pod budowę linii kolejowej nr 70 (CPK)
 - przyrodniczej na terenie Kijowej Góry w Będzinie
- Konserwacja urządzeń w laboratorium (przeeglądy, wymiana filtrów i olejów, dostawy azotu itp.), pielęgnacja roślin w pokoju hodowlanym oraz zielonej ściany w budynku CEPiE;

3. Konferencje, szkolenia, wydawnictwa, stażyści

- szkolenie "Zmiany w Przepisach ISTA oraz wybrane zagadnienia oceny nasion", zorganizowane przez Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin - Państwowy Instytut Badawczy; 9 marca 2023, on-line;
- udział w debacie obywatelskiej "Dajmy drzewom prawo", zorganizowanej przez Fundację EkoRozwoj; 3-4 lutego 2023, Julinek;
- udział w wizycie studyjnej w Lichtensteinie w ramach projektu „Mikołów dla klimatu”, 25–27 czerwca 2023, Vaduz;
- udział w uroczystym otwarciu Centrum Edukacji Ekologicznej Egzotarium w Sosnowcu; 4 grudnia 2023;
- przygotowanie broszury edukacyjnej "Banki nasion w ochronie przyrody";
- wykład i warsztaty z doboru rodzimych gatunków do ogrodów przydomowych w ramach miejskich spotkań dla mieszkańców - projekt Mikołów dla klimatu" (marzec)
- stażyści w 2023 roku: Maja Wieczorek (Uniwersytet Śląski), Martyna Straszak (Uniwersytet Śląski), Jacek Futrzyński (Uniwersytet Śląski)

JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA ŚLĄSKI OGRÓD BOTANICZNY W RADZIONKOWIE

PRACOWNIA KOLEKCJI SIEDLISKOWYCH

Kurator: Agata Smieja

Pracownia Kolekcji Siedliskowych sprawuje nadzór nad kolekcjami w Śląskim Ogrórze Botanicznym w Radzionkowie: siedliskowymi (zbiorowiska łąk trzęślicowych, uchych wrzosowisk, muraw i zarośli kserotermicznych, muraw psammofilnych) oraz tematycznymi (sadowniczą, roślin ozdobnych, miododajnych, dendrologiczną, paproci). Prowadzi również działalność edukacyjną w ramach funkcjonowania Regionalnej Stacji Edukacji Ekologicznej oraz bierze udział w wydarzeniach zewnętrznych. W roku 2023 kontynuowano monitoring siedlisk przeniesionych z terenu MPL "Katowice" w Pyrzowicach oraz współpracę z Instytutem Fizjologii Roślin w prowadzeniu badań nad wpływem ocieplenia klimatu na zbiorowiska łąkowe.

W 2023 realizowano projekt dofinansowany przez WFOŚiGW w Katowicach pn. „Rozbudowa kolekcji roślinnych Śląskiego Ogródu Botanicznego w Radzionkowie (etap VII) (umowa nr 445/2023/45/OP/wb/D z dnia 25.07.2023, dofinansowanie - 40 108,00 zł, termin zakończenia 30.11.2023). W ramach projektu rozbudowano kolekcję roślin ozdobnych o byliny zadarniające - 1725 sztuk sadzonek. Wzbogacono różnorodność istniejących kolekcji o nowe gatunki roślin i ich odmiany – nasadzono 823 sztuk sadzonek zakupionych w szkółkach, głównie bylin (gatunki flory rodzimej, gatunki botaniczne

innych regionów świata, kultywary uprawne w odmianach), a także pnączy, krzewów oraz drzew – łącznie 78 taksonów reprezentujących 39 rodzajów, w tym 11 nowych dla ogrodu botanicznego. Z wysiewu, w ramach namnażania we własnym zakresie, uzyskano 1000 szt. 30 gatunków flory rodzimej w tym 25 gatunków uznanych za rzadkie lub objęte ochroną prawną. Zakupiono sprzęt ogrodniczy i środki do pielęgnacji ogrodu.

Jak co roku podjęto działania związane z ochroną starych odmian drzew owocowych. Wiosną przeprowadzono akcję informacyjną, pozyskano zrazy zarówno od ludzi prywatnych jak i z sadu zachowawczego Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Mikołowie. Zaszczepiono 1114 podkładek (zakupionych w ramach dofinansowania), które zasadzono w szkółce i pielęgnowano do jesieni. Przyjęte 862 zaszczepione drzewka rozdano osobom prywatnym i różnego typu instytucjom (szkoły, przedszkola, ogród botaniczny w Zabrze).

Poza realizacją zadań dofinansowanych w poszczególnych kolekcjach odbywały się niezbędne prace pielęgnacyjne wynikające z ich specyfiki, a także niezbędne prace w pasiece ogrodu.

W ramach działalności statutowej wyhodowano z nasion (pozyskanych z natury oraz w ramach wymiany między ogrodami z Index Seminum) lub namnożono z części wegetatywnych i nasadzono w kolekcjach terenowych ogrodu 1680 sadzonek roślin rodzimych oraz ozdobnych.

Zebrano i oczyszczono nasiona z 92 gatunków roślin ze stanowisk naturalnych oraz z kolekcji ogrodowych. Przygotowano Index Seminum (nasiona 59 gatunków).

REGIONALNA STACJA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ W ŚLĄSKIM OGRODZIE BOTANICZNYM W RADZIONKOWIE

Realizowane zadania:

1. Edukacja

Kierownik edukacji: Julia Góra

W roku 2023 w Śląskim Ogrodzie Botanicznym w Radzionkowie realizowano umowy związane z edukacją dzieci i młodzieży: Warsztaty edukacji ekologicznej i przyrodniczej ŚOB 2022-2023 oraz 2023-2024 (dofinansowanie WFOŚiGW w Katowicach, umowa nr: 565/2022/45/EE/ee/D), Kampania na rzecz adaptacji do zmian klimatu "Śląsk dla Klimatu" (dofinansowanie WFOŚiGW w Katowicach, umowa nr: 68/2023/45/EE/ee/D) i zadanie dofinansowane przez Gminę Radzionków (umowa nr KE.272.5.2023 oraz KE.272.7.2023). Prowadzono również edukację we własnym zakresie oraz we współpracy z TP ŚOB. Na terenie Ogrodu Botanicznego w Radzionkowie odbyły się także wycieczki GZM w lipcu 2023.

1.1 Realizacja warsztatów edukacyjnych

- Zajęcia współfinansowane przez WFOŚiGW w Katowicach: 2430 uczestników (warsztaty dla szkół) oraz 2140 uczestników (Śląski Kalendarz Ekologiczny)
- Edukacja Miast dla Miasta Radzionków: 350 uczestników,
- Zajęcia prowadzone przez Towarzystwo Przyjaciół Śląskiego Ogrodu Botanicznego: 5469 uczestników, Doświadczalnia Przyrody 2022/2023 oraz 2023/2024 - 21 oraz 25 osób
- Warsztaty dofinansowane przez Gminę Radzionków w ramach programu Czyste Powietrze pt. "Cała prawda o smogu - mam prawo do czystego powietrza" dofinansowane przez Gminę Radzionków (prowadzący: Łukasz Nicewicz): 25 warsztatów, udział wzięło 407 osób /październik-grudzień 2023 r./
- Letnie spacer z przewodnikiem dofinansowane przez Gminę Radzionków (w każdy wtorek oraz czwartek lipca i sierpnia) - 18 wycieczek, udział wzięło 375 osób

1.2. Wydarzenia edukacyjne

- W roku 2023 w Śląskim Ogrodzie Botanicznym w Radzionkowie realizowano umowy związane z edukacją dzieci i młodzieży: Warsztaty edukacji ekologicznej i przyrodniczej ŚOB 2022-2023 (dofinansowanie WFOŚiGW w Katowicach, umowa nr: 565/2022/45/EE/ee/D),
- Zimowe Ptakoliczenie 30.01.2022
- 24 I 2023 Ferie w Ogrodzie - dwa warsztaty "My się zimy nie boimy", "Świat pod mikroskopem" (Sandra Kempa, Magdalena Maślak)
- 25 I 2023 Ferie w Ogrodzie - warsztaty "My się zimy nie boimy", "Świat pod mikroskopem" (Sandra Kempa, Magdalena Maślak)
- 29 I 2023 Zimowe Ptakoliczenie, prowadząca: Karolina Skorb
- 28 III 2023 Kurs Szczepienia Drzew Owocowych
- Szczepienie drzew owocowych: zaszczepiono 1114 podkładek,
- Mistrzostwa Śląska w Orientacji Precyzyjnej, które odbędą się w dniach 15 i 16 IV 2023
- 20 V 2023 oraz 18.XI. 2023 Kurs Analizy Pyłkowej organizowany przez SPIN UŚ
- 21 V 2023 Zebranie Związku Pszczelarzy
- 28 V 2023 Charytatywny Festyn dla Agatki /Radzionków-Rojca/ - stoisko ŚOB
- 3 VI 2023 VII Eco Cidry Cross - cykliczna impreza biegowa organizowana na terenie ogrodu botanicznego przez stowarzyszenie "Cidry Lotajom"
- 4 VI 2023 III Cider Cup wyścig MTB XCO
- 2 VII 2023 Wycieczki "Nie bój się Beboka" (x4) w ramach Święta Metropolii GZM
- Wakacyjne spotkania w Śląskim Ogrodzie Botanicznym w Radzionkowie – cykl 19 spotkań z przyrodnikami, zadanie dofinansowane przez Gminę Radzionków
- 2 IX 2023 Zakończenie lata w Geosferze - stoisko edukacyjne

- 6 IX 2023 - Targi Zajęć Pozalekcyjnych, Bytom-Miechowice - stoisko edukacyjno-informacyjne (Julia Góra, Sandra Kempa)
- 23 IX 2023 Śląska Liga Biegowa III Edycja - Bieg Pierwszy (teren ogrodu botanicznego)
- 25 XI 2023 Warsztaty ekologiczne "Zero Waste" - współpraca z Referatem Ekologii UM Radzionków
- 2 XII 2023 Warsztaty ekologiczne "Jak zadbać o rower przed zimą" - współpraca z Referatem Ekologii UM Radzionków

1.3. Organizowane/współorganizowane kursy, szkolenia, spotkania

- Kurs szczepienia drzew owocowych (28 III 2023 współorganizowane z Towarzystwem Przyjaciół Śląskiego Ogrodu Botanicznego i Pracownią Kolekcji Naukowych, Zachowawczych i Ozdobnych).
- Kurs Analizy Pyłkowej Spin UŚ 20 V 2023 oraz 18 X. 2023 (współorganizacja)

2. Realizowane/współrealizowane projekty

- Warsztaty edukacji ekologicznej i przyrodniczej ŚOB 2022-2023 oraz 2023-2024 (dofinansowane przez WFOŚiGW w Katowicach)
- Rozbudowa kolekcji roślinnych Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Radzionkowie (etap VII) (dofinansowane przez WFOŚiGW w Katowicach)
- Wygrany projekt pn. "Pocztówka ze Śląska", dofinansowanie Fundacja Santader Bank w ramach programu grantowego „Tu Mieszkam, Tu Zmieniam EKO”, czas realizacji od listopada 2023 r.

3. Zlecenia zewnętrzne

- Przeprowadzenie warsztatów na zlecenie Gminy Radzionków (Edukacja ekologiczna dla Gmin, umowa nr KE.272.5.2023)
- wykonanie prac ogrodniczych w kolekcji ex situ przy dyrekcji Ojcowskiego Parku Narodowego (na zlecenie Pracownia Gleba Grzegorz Bojda, umowa nr 19/2020/R)
- Wykład dla EkoKraina - Bioróżnorodność, zespół deficyty natury i rozwój zrównoważony - 01.12.2023

4. Stażyści i praktykanci

Praktyki zawodowe:

- Uczniowie Technikum nr 4 w Bytomiu - Technik fotografii i multimediiów - 6 osób

5. Konferencje naukowe, publikacje

- Przyroda Radzionkowa. Ukryte piękno ziemi radzionkowskiej. Praca zbiorowa pod redakcją Teresy Bryś-Szczygieł, Radzionków 2023 (Julia Góra)

- 22 IV 2023 Festiwal Edukacyjny "Nowe Inspiracje" Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli "WOM" w Katowicach,
- Śląskie Forum Nauczycieli Przedmiotów Przyrodniczych - Przyrodnicy razem - doświadczalnie" - 22 IV 2023
- 18 XI 2023 Konferencja "W (nie)mocy neuroróżnorodności". Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli "WOM" w Katowicach- udział czynny
- 07 XI 2023 - Drzewa w mieście - konferencja Polskiej Szkoły Dendrologii i Arborystyki - udział bierny
- 14 VI 2023 - Ogólnopolska Konferencja Ogródów Botanicznych i Arboretów organizowana w ramach 51. Zjazdu Ogródów Botanicznych i Arboretów w Polsce - udział bierny

6. Rozbudowa i pielęgnacja kolekcji roślinnych w Ogrodzie botanicznym

W 2023 roku realizowane były następujące zadania związane z rozbudową i pielęgnacją Śląskiego Ogródu Botanicznego w Radzionkowie:

- monitoring oraz pielęgnacja (nawadnianie, koszenie, usuwanie niepożądanych gatunków roślin, usuwanie podrostu drzew) przeniesionych zbiorowisk roślinnych z terenu MPL Katowice w Pyrzowicach oraz realizacja projektu z Instytutem Fizjologii Roślin PAN
- rozbudowa kolekcji roślin ozdobnych i dendrologicznych, w tym rozbudowa ogrodu skalnego (kontynuacja projektu z 2020 roku - utrzymanie trwałości);
- bieżąca pielęgnacja i wzbogacanie kolekcji siedliskowych o gatunki roślin pozyskane z natury;
- namnażanie roślin do bieżących projektów i zasilania kolekcji w Ogrodzie.

Opracowanie jest wynikiem pracy zbiorowej pracowników Śląskiego Ogródu Botanicznego - Związku Stowarzyszeń.